

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Status

nr **3**
mars 1960
pris 1 krona

AB HOBBYMATERIAL

Vi tillverka nu över 200 olika intressanta och stimulerande

HOBBYARBETEN

i halvfabrikat för dekorations-, present- och nyttoartiklar

Bland våra nyheter finner Ni bl. a.:

Läderserien med ett 20-tal vackra och användbara artiklar såsom väskor, damskärp i vårens modfärger, fotoramar, nyckefodral m.m.

Plastöverdragen silkestråd för virkning av ex.-vis halsband, underlägg för glas och flaskor m.m.

Tråden är vacker, smidig och stark och kan levereras i 18 olika färger.

Rekvirera vår katalog som även innehåller en arbetsbeskrivning för varje artikel

PILGATAN 9, MALMÖ — tel. växel 73475
Utställning — Ö. Tullgatan 1

J. HEDMANS Litografiska Tryckeri

Eftr. LISA KRUSE

Specialitet:

Reklam-,

Emballagestryck m. m.

Box 690 A — GÄVLE 1 — Tel. 228 92

Lundin & Lindberg

Tel. 313 64

Väduren 21
ESKILSTUNA

Tel. 313 64

Svenskt Papper Aktiebolag

Sveavägen 98, Stockholm

Alla slag av papper för tryckerier

Specialitet:

Tryckpapper för böcker och tidskrifter. Broschyromslag

Flick- och Backfischklänningar

AB. P. RUDHOLMS Konfektionsfabrik

Tel. 152 80 Borås

Rörtekniska Byrån A.-B.

A. Nyström, V. Roxman
T. Ericson, A. Thingwall.

★

N. Mälarstrand 24 — STOCKHOLM

Tel. Växel 54 19 45

Konsulterande ingenjörfirma för värme-, ventilations- och sanitetstekniska anläggningar.

Gynna
svensk industri

Generell socialpolitik eller punkt- åtgärder för eftersatta grupper?

Debatten om den svenska socialpolitikens framtida utformning har hittills inte gett så mycket i konkreta förslag utöver önskemål om ett system, som skall vara bättre än den nuvarande ordningen, en samordning, förnuftigare planering osv. Av vad som hittills framkommit framgår dock att meningarna skär sig skarpt, då det gäller de rent principiella riktlinjerna för socialpolitiken. En del frågeställningar har partipolitisk spets, men hyfsar man språkbruket en smula, kan följande plockas upp ur dagens ropande röster: Hur länge skall socialpolitiken verka, dvs. bör den begränsas i tiden, bör man sätta en stoppgräns för de generella åtgärderna och i stället inrikta sig på sanering på vissa punkter, eftersatta vårdbehov och ekonomiskt svaga samhällsgrupper? Är den ekonomiska situationen sådan att vissa generella bidrag inte längre är nödvändiga? Vi lever ju dock i ett "överflödssamhälle", där folk i största allmänhet har relativt hyggliga inkomster. Om vi går vidare på de generella bidragens linje — och det är ju de generella bidragen, som utgör de verkligt stora utgiftsposterna i finansminister Strängs budget — avtecknar sig kostnadsperspektivet som ett hotande åskmoln över de givmilda reformivrarna. En utbyggnad av generella hjälpåtgärder — ofta kallad grundtrygghet — liksom förstärkning av redan beslutade reformer, ställer oss inför växande utgiftskrav i framtiden. Orkar vi med alla dessa bördor?

Om man först tar upp tanken på var den socialpolitiska "stoppgränsen" bör ställas: kan man över huvud taget dra upp en sådan gräns? Vissa försök har skyntat i den partipolitiska debatten. På en del håll har man gjort gällande, att den lagfasta tjänstepensionens genomförande är ett övergrepp mot den gängse socialpolitikens princip — man har överskridit gränsen, kommit in på det enskilda handlandets fridlysta område. Folkpensionen däremot kan man lappa på och plåstra om på nästan obegränsat sätt — det är en reform, som verkligen hör hemma inom socialpolitiken.

Debattörer, som hittills varit uppe på den socialpolitiska scenen har dock knappast gett några direkta besked om var man skall sätta gränspålarna för socialpolitiska åtgärder. Den rent teoretiska debatten, om socialpolitikens framtid och målsättningar, har ännu inte fått fastare konturer. Detta, att "bedöma från fall till fall", vad som kan vara den enskildes angelägenhet eller samhällets, måste te sig djupt otillfredställande för den som har vetenskapliga krav på klarhet. Socialpolitiken är dock ett område, där vi alla är personligt engagerade, där de personliga kraven och känslomotiven behöver ha en anknytning till en mera inträngande vetenskaplig analys av vårt välfärdssamhälle. Nu blir debatten oftast ett onyanserat filande omkring anslagsposterna i statsverkspropositionen, där den ena parten framstår som notoriska snål-

jåpar, som inte unnar sin medmänniska de minsta glädjeämnen; den andra som en slösare, som sår ut miljarder ur statskassan till människor, som skulle må mycket bättre utan denna centralt dirigerade givmildhet.

De som ställer sig tveksamma till stegrade socialutgifter har ett visst stöd för sina farhågor i den princip som i korthet lyder: en gång statsbidrag — alltid statsbidrag! Sociala utgiftsposter har benägenheten att permanentas. Har man en gång accepterat en utgiftspost i budgeten återkommer den varje år. Ingen uppvaktar i Kanslihuset och meddelar, att nu föreligger inte längre något behov av tidigare utgående bidrag. Ett sådant påpekande från en mottagare av anslag torde inte vara ofta återkommande glädjebud i en finansministers sifferspäckade vardag. Tvärtom. Missnöje över otillräckligheten, att anslagsposterna prutats på ett högst oanständigt sätt i förhållande till föreliggande behov, är vad varje finansminister, i likhet med Karl XII på sina slagfält kan sammanfatta i: "detta skall hädanefter bli min musik!"

Årets statsverksproposition, har Åvid det här laget noggrant genomgått av olika intressenter. Man har sett hur det egna området bedömts, om behoven av inkomstförstärkning beaktats, och i en del fall har möjligheten att via motioner av riksdagsmän, gruppvis och enskilt, utnyttjats för att pressa fram

de medel, som anses behövliga. Det blir alltså fråga om en avvägning av angelägenhetsgraden vid riksdagens slutgiltiga granskning av olika anslagsäskanden. Här kommer då frågan om punktåtgärderna in. Vi ställer då frågan om t. ex. en snabb utbyggnad av arbetsvården ter sig nödvändigare än åtskilligt, som kan betecknas som mera generell socialpolitik — det blir fråga om en praktisk tillämpning av de frågeställningar, som rörts upp i den teoretiskt präglade socialpolitiska debatten. Om man nu — som vi i det följande skall redovisa — i enlighet med vissa uttalanden anser att de s. k. *minoriteterna* bör ha viss företrädesrätt — är man då i praktisk politik beredd att ta de ekonomiska konsekvenserna av ett sådant ställningstagande?

Rektor Paul Lindblom i Lund har i en skrift "Är socialpolitiken för dyr?" ifrågasatt om inte de generella reformerna tagit så mycket intresse i anspråk att man försummat att planera i tillräcklig omfattning för olika marginalgrupper, långvarigt sjuka, invalider, hörselskadade, synsvaga, blinda m. fl. grupper. Många av dem som pekar på behovet att göra något för "marginalgrupperna" är benägna att konstruera en motsättning mellan dessa behov och de generella åtgärderna, fortsätter rektor Lindblom. Han ställer sig själv en smula tveksam till denna motsättning och anser det naturligare att peka på att de olika hjälpformerna stöder och kompletterar varandra. Man kan i anslutning till vad Lindblom anfört diskutera, om en reducering av exempelvis stödet till barnfamiljerna skulle gagna de ovan berörda grupperna — även om vi fick en kraftigare och mera mål-

Människor som är "annorlunda"

Under de senaste månaderna ha vi tagit del av meddelanden från olika delar av världen om demonstrationer mot judarna. I vårt land har också förekommit en del klotter på väggar och liknande i hus, där judiska familjer bor. Om man är överseende, kan det hela betecknas som ganska lindriga utslag av främlingshat — ingen människa har blivit direkt handgripligt antastad. Men det finns ingen anledning att bagatellisera. Det är beklämmande nog att sådana tendenser förekommer. Människor, som bli utpekade på detta sätt måste känna det mycket bittert. De känner sig utstötta, offentliggjorda, därför att deras utseende skvallrar om främmande ursprung, de är "annorlunda" — det vill omvärlden inte acceptera.

Radion tog upp problemet i Tidspeglarna i ett välbehövligt program.

medveten upprustning av bl. a. arbetsvården. De s. k. "marginalgrupperna" tillhör självfallet också de ekonomiskt minst bärkraftiga — för dem betyder också den generella socialpolitiken mycket. I varje fall så som de sociala åtgärderna f. n. är konstruerade. I årets remissdebatt återfinnes även de tankegångar Lindblom tagit upp, men klarare preciserade, i riksdagsman Hans Gustafssons inlägg. Tveklöst deklarerar han, att de eftersatta "minoriteterna" nu måste ges förtursrätt. "Vi har råd att ge dessa människor en bättre materiell tillvaro, säger riksdagsman Gustafsson. "Även om det skulle medföra att mera generella reformer på beskattningens eller socialpolitikens eller något annat område fick lov att skjutas framåt i

En av vårt lands mest kända kulturpersoner berättade några data, ganska dystra för att höra hemma i vår välputsade demokrati. Människor med olika lyten och handikap hör också till de "annorlunda" — även om det inte rör sig om rasproblem. Det har tidigare ordats mycket om bacillskräcken för de lungsjuka. Lyckligtvis kan man säga att denna oresonliga smittorädsla numera är på kraftig avskrivning, men vad som inträffat ifråga om judar och liknande minoriteter visar att det är fråga om latent fördomar, som lätt kan flamma upp i vissa situationer. Folk, som är annorlunda riskerar att drabbas av utfrysning — i mera extrema fall blir det fråga om främlingshat. Vi bör försöka arbeta bort alla tendenser att se ned på de "annorlunda" genom att anstränga oss att förstå deras problem.

tiden, tror jag, att det nu är riktigt att ge dem förtur i det framtida förbättringsarbetet."

En sådan deklaration ger vissa förhoppningar; främst vid behandlingen av de anslagsäskanden av olika slag, som direkt berör de handikappade grupperna, frågor riksdagen har att ta ställning till under de närmaste månaderna. På längre sikt skulle det vara av stort intresse ta upp bl. a. de ekonomiska aspekterna på en progressiv socialpolitik inriktad på vissa eftersatta grupper — en socialpolitik insatt på vissa punkter — i relation till generella åtgärder av traditionell typ. Vi hoppas att i ett följande nummer återkomma till ett sådant resonemang. *Sixten Hammarberg*

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

Ansv. utg.: Einar Hiller
Redaktör: Sixten Hammarberg
Red. och Exp.: Kocksgatan 15, Stockholm
Telefon 41 39 99 och 44 40 40
Postadr.: Box 4149, Sthlm 4
Ägare: De Lungsjukas Riksförbund
Postgiron 95 00 11

Annonspriser:

Omslagets sista sida 500:—
1/2-sida 400:— 1/3-sida 225:—
1/4-sida 125:— 1/8-sida 65:—

Småannonser:

58 mm spaltbredd 65 öre mm
90 mm spaltbredd 90 öre mm

Prenumerationspris: Helår 10 kr, halvår 5:50 kr

UR INNEHÄLLET:

Sagt i remissdebatten	7
De partiellt arbetsföra	10
Djuren och Justitia	20
Bildkruss	26

OMSLAGSBILD: Foto Ulf H. Holmstedt

De eftersatta minoriteterna

och en del försummade behovsombuden av humanitär och samhällshygienisk art granskas i en artikel i tidskriften *Arbetsgivaren*, som summerar resultat av 1950-talets socialpolitik:

Det utmärkande för dessa problem — vattenvården, vägarna, åldringarnas och de på olika sätt handikappades vård — är att de befinner sig långt från de valpolitiskt lockande köttgrytorna. Långt därifrån befinner sig också behovet att ta igen vad som försummats inom den eftersatta utbildningen, kort sagt den glömda generation, som nu under stor trängsel passerar de lägre och närmar sig de högre för invasionen oförberedda skolstadierna.

Vad de förbisedda minoriteternas behov kommer att kräva vet man inte och inte heller där är medel anvisade; större planmässighet har utmärkt de ekonomiska utfästelserna till vissa betydande kategorier. Bland de ofrånkomliga ekonomiska belastningarna i framtiden befinner sig också utbildningssektorn och även om den troligen inte kan bereda valfisket några särskilt goda fångstplatser måste desto mindre betydligt mera av kraft och intresse än till intet förpliktade deklARATIONER i partiprogrammen.

Bristen på sjuksköterskor

hotar att bli permanent konstateras i en ledare i *Dagens Nyheter*. Antalet sköterskor i aktiv tjänst har visserligen ökat oavbrutet, men behovet har ökat snabbare på grund av det intensiva sjukhusbyggandet. Utbildningsanstaltens kapacitet har också ökat — två nya skolor har öppnats i år. Mycket av det arbete som nu utförs av sköterskor skulle lika väl eller bättre kunna göras av personal med vanlig kontorsutbildning. En rad siffror illustrerar läget; siffror som visar att det är nödvändigt med en inventering av tillgången på sköterskor:

Minst lika viktigt är att försöka mobilisera den stora reserven av sjuksköterskor i aktiv ålder som inte är yrkesverksamma. Det finns i Sverige 27.000 sköterskor under pensionsåldern. Av dessa är blott 20.500 i aktiv tjänst. De presterar — eftersom många i en eller annan form har deltidstjänst — sammanlagt en-

dast 15.000 helårstjänster. Det aktuella behovet av sådana tjänster är 16.500, bristen följaktligen 1.500. Som dessa siffror visar skulle de 6.500 icke yrkesverksamma sköterskorna kunna effektivt motverka denna brist, även om de endast delvis trädde i tjänst.

Möjligheterna att "locka fram" denna reserv bör inte överskattas, eftersom de flesta är gifta och har barn i förskoleåldern. Men åtskilligt borde kunna göras för att minska avgången i samband med

giftermål och förmå de gifta att återgå i tjänst. Betydligt flera halvtidstjänster och tjänster med bekvämare arbetstid skulle kunna inrättas, även om kraven på effektivitet i vården av de sjuka i många fall lägger hinder i vägen för sådana arrangemang.

Viktigast är dock att man uppmärksammar lönevillkoren — skö-

Inte så konstigt...

Det är väl inte så konstigt om det råder oro i världen... det vore konstigare om det inte gjorde det.

terskekåren är en låglönegrupp. Det gamla talet om att sjuksköterskeyrket är ett "kall" borde man slippa höra som argument i en lönestrid, slutar *Dagens Nyheter* sin ledare.

Sanatoriepatienterna använde mera pipa och snus än cigaretter

på 30-talet och cigaretteinfluerad bronkialkancer var då en stor sällsynthet bland vårt manliga sanatorieklientel, skriver överläkare *Erik Forsgren* i *Svenska Läkartidningen* under rubriken "Är nikotinismen en obotlig folksjukdom?" Doktor Forsgren fortsätter:

På senare år har åkomman blivit allt vanligare hos män och börjar nu även uppträda hos kvinnorna. Med den explosionsartade ökningen av cigarettrökningen bland kvinnorna, som ägt rum efter andra världskrigets slut, får vi räkna med att om 10—20 år båda könen bli ungefär lika ofta representerade på obduktionsborden med avseende på förekomsten av lungkräfta. Härvidlag är nog den demokratiska likställigheten på väg. Men en god väg är det inte!

Sv. Nationalföreningen mot tuberkulos och andra folksjukdomar bör — i likhet med den engelska nationalföreningen — ta upp kampen mot tobaksmissbruket på sitt program, anser doktor Forsgren.

Missbruk av hjälp från socialvården

framgår ibland av fantastiska historier, framhöll *herr Svensson* i *Kungälv* i remissdebatten i riksdagen:

För en tid sedan fick vi höra att en understödstagare med 35.000 kronor i årsinkomst fick pianolektioner betalda av socialnämnden, och i en mellansvensk stad visste ryktet berätta, att socialvården kontinuerligt bjöd de väntande i sovrådsbyråns väntrum på cigaretter.

Denna och liknande historier är nästan alltid andrahandshistorier — alla har hört saken men ingen kan bekräfta sanningshalten. I själva verket är det inte så enkelt att skoja åt sig socialhjälp, men det är givet att missbruk inte helt kan undvikas.

Forts. å sid. 16

Årets riksdag inleddes med sedvanliga högtidligheter och överlämnande av årets statsverksproposition. Ur den s.k. nådiga luntans tusentals trycksidor har vi här plockat ut några aktuella anslagsyrkanden — frågor, som speciellt rör de handikappade — men det är långtifrån en fullständig förteckning över hithörande område. Sålunda har anslag till sjukvårdsanstalter och skolor av olika slag inte tagits upp. För den som vill ha utförligare upplysningar hänvisas till respektive huvudtitlar i statsverkspropositionen. Förslagen, som gäller budgetåret 1960—1961, kan bli föremål för ändringar under den pågående riksdagen. Ett stort antal motioner rörande handikappade hade inlämnats vid motionstidens utgång.

Verkstäder, omskolning och yrkesutbildning, näringshjälp, anskaffande av bilar m. m.

- Statens arbetsklirik i Stockholm, 285.000 kronor, i avvaktan på en tillfredsställande lösning av lokalfrågan.
- Bidrag till anordnande av verkstäder för handikappade (nytt system för statlig bidragsgivning), 1.500.000 kr.
- Bidrag till vissa omskolningskurser m. m. (häri ingår arbetslösa och partiellt arbetsföra), för budgetåret anvisas 40.000.000 kronor. Under föregående budgetår beviljades 4.591 arbetslösa och 1.880 partiellt arbetsföra utbildningsbidrag.

för arkivarbetarna. Under rubriken "åtgärder för hävande och förebyggande av invaliditet" finns — förutom den ovan nämnda näringshjälpen — även andra poster, som berör handikappade inom ramen för pensionsstyrelsens verksamhet — yrkesutbildning m. m. Även arbetsmarknadsstyrelsen har medel till förfogande för näringshjälp.

Ortopediska hjälpmedel, hörapparater, forskning m. m.

INRIKESDEPARTEMENTET

- För stödjebandage och proteser samt för invalidvagnar och rullstolar beräknas medelsbehovet till omkring 2.800.000 resp. 400.000 kronor. Statsbidrag utgår med tre fjärdedelar, dock att patienten själv alltid skall svara för ett belopp av 3 kr. Vissa landsting lämnar bidrag för täckande av den på patienten belöpande kostnadsdelen. En särskild utredning har framlagt förslag om ortopediska hjälpmedel och tekniska, arbetsbefrämjande hjälpmedel för handikappade (även för husmödrar) jämte ändrade bidragsbestämmelser.
- *Nytt bidrag:* Bidraget till invalidvagnar och rullstolar har hittills icke innefattat kostnaderna för anordningar för motordrift. Departementschefen föreslår att statsbidraget utsträcker att omfatta sådana driftkostnader (motordrift av invalidvagnar och rullstolar) fr. o. m. den 1 juli 1960.
- Svenska vanförevårdens centralkommitté (SVCK) föreslås erhålla 70.000 kronor för forskning rörande ortopediska och tekniska hjälpmedel för handikappade.
- För bidrag till anskaffande av hörapparater anvisas 450.000 kronor. Medicinalstyrelsen har hand om anslagen för detta ändamål.

Undervisning, litteratur för blinda, pedagogisk verksamhet bland döva och hörselskadade

ECKLESIASTIKDEPARTEMENTET

- Under rubriken specialskolor för blinda föreslår departementschefen — i avvaktan på en föreslagen utredning om

De handikappade i riksdagstrycket

SOCIALDEPARTEMENTET

- **De Blindas Förening:** Depåverksamheten och annan verksamhet för blinda, ett förslag om 475.000 kronor.
- **De Vanföras Riksförbund:** För verksamheten vid förbundets anläggningar m. m. 40.000 kronor samt för inköp och distribuering av tekniska hjälpmedel för handikappades dagliga livsföring m. m. 100.000 kronor.
- **Hörselfrämjandets Riksförbund:** Bidrag till Hörselfrämjandets rehabiliteringscentral i Stockholm, 65.000 kronor.

- **Näringshjälp,** som bl. a. avser igångsättandet av självständig förvärvsverksamhet och anskaffande av fordon. Departementschefen framhåller att maximigränsen för bidragen bör höjas till 5.000 kronor, anslagsbeloppet totalt höjes till 500.000 kronor. Pensionsstyrelsen har hand om medlen.

Vissa former av hjälp till partiellt arbetsföra återfinnes under andra rubriker i femte huvudtiteln (Socialdepartementet), bl. a. så kallade arkivarbeten. Ett betydande antal arkivarbetare består av äldre arbetskraft och partiellt arbetsföra. Vissa löneförbättringar har nu föreslagits

SAGT I REMISSDEBATTEN . . .

organisationen av anpassningsundervisningen för vuxna nyblinda — ett anslag till anpassningsundervisning med tillhoppa 140.000 kronor.

- **Märk:** Arbetsmarknadsstyrelsen har under femte huvudtiteln (socialdepartementet) ett anslag på 150.000 kronor disponibelt för anpassningsundervisning åt blinda, som genomgår yrkesutbildning.
- Till framställning av blindskriftor samt bidrag för anskaffande av talböcker för blinda föreslås 70.000 kronor.
- Ett anslag för bidrag till föreläsungsverksamhet och korrespondensundervisning för döva samt bidrag till *Sveriges Dövas Riksförbund* för utgivande av tidning föreslås utgå med en höjning med 1.500 kronor, sammanlagt 11.500 kronor.
- Bidrag till *Hörselfrämjandets Riksförbund* för pedagogisk verksamhet samt riksförbundets allmänna verksamhet, upplysningsarbete m.m. föreslås riksförbundet erhålla ett anslag av 64.000 kronor.

Placering av partiellt arbetsföra i statlig tjänst

CIVILDEPARTEMENTET

- I syfte att tillvarata de partiellt arbetsföras arbetsinsatser inom statsförvaltningen föreslås ett neutralt löneanslag, som skall användas för omplaceringar inom de statliga verken. På detta sätt får man bl.a. bättre möjlighet att förflytta en anställd från ett verk till ett annat. För lönekostnader vid omplacering av partiellt arbetsföra anvisas ett förslagsanslag av 300.000 kronor.

Sedan den 1 juli 1956 finns ett särskilt statligt organ — statens nämnd för partiellt arbetsföra. Nämndens arbetsuppgifter framgår av Svensk Författningssamling (SF 1957 nr 5). Denna nämnd har sitt kansli hos arbetsmarknadsstyrelsen i Stockholm.

Schacklösning

- Lösning till A. Akerbloms schackuppgift:
 1. Th7!, K×f5. 2. Th5†, Kg6. 3. Lf7 matt;
 1. —, b6. 2. Th5, b5. 3. d4 matt; 1. —, b5.
 2. Lf7! (dragtvång!), K×f5. 3. Th5 matt.

**Riksdagsman Ingemund Bengtsson
Opartisk utredning om vården vid Eugeniahemmet**

Genom att begära en sådan undersökning övar man ingen kritik mot någon personalgrupp. Förhållandet är att de personalgrupper, som anser sig utpekade, själva låtit utreda eller vill ha utrett vissa påståenden. Man har därigenom i handling visat, att även ur personalens synpunkt en utredning är önskvärd. Personalen har alltså sina organisationer att vända sig till.

En utredning skulle enligt min mening gagna saken i högsta grad. Personalen kan rimligtvis inte skadas av en sådan utredning.

Inrikesministern har mer än någon annan försökt förbättra situationen för de eftersatta grupperna. Han har gjort mycket för att ställa materiella resur-

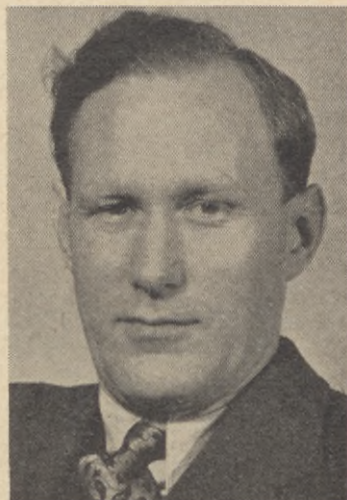

ser till förfogande, och detta är ofantligt viktigt. Lika viktigt, ja viktigare än de materiella resurserna vid en institution är emellertid andan som råder där. Andan tar skada av att påståenden om missförhållanden föres ut till offentligheten utan att detta leder till någon utredning. Man måste få klarhet, huruvida påståendena är riktiga eller felaktiga.

Man behöver arbetsro vid hemmet; detta är en fullt rimlig begäran. Jag tror nu för egen del, att lösningen ligger i en opartisk utredning rörande de påstådda missförhållandena. Jag vädjar därför till inrikesministern att ordna så att det blir klarlagt, vilka bestämmelser som skall reglera verksamheten vid internat av denna typ, att bestämmelserna kommer i överensstämmelse med modern uppfattning och att det blir klarlagt vart barn och föräldrar kan vända sig med eventuella klagomål. Till sist vädjar jag till statsrådet att låta ombesörja, att en opartisk utredning får i uppdrag att undersöka de påstådda missförhållan-

**Riksdagsman Hans Gustafsson:
Det gäller våra eftersatta "minoriteter"**

Jag vill efter detta, herr talman, gå över till att säga några ord om ett par områden, som jag anser att det finns alldeles speciella anledningar för oss att under den närmaste tiden mer än vad som hittills skett uppmärksamma. Vi har i vårt samhälle — trots alla de sociala reformer, som vi genomfört och som vi med rätta är stolta över — ändå många olösta problem. Jag tänker härvid främst på vad som brukar kallas "eftersatta minoriteter". Det gäller invalider, fysiskt och psykiskt handikappade, det gäller ensamstående med barn och det gäller andra mindre grupper. Jag tror, att vi måste ägna dessa gruppers problem ett helt annat intresse än vad vi hittills gjort. Någon

har sagt, att det sätt på vilket ett samhälle tar hand om sina gamla är belysande för vilken grad av kultur det uppnått. Jag tycker, att det är någonting, som borde tillämpas även då det gäller dessa minoriteter. Vi har nu ändå uppnått ett så pass högt relativt välstånd, vi har ordnat det hyggligt för de stora grupperna, som ansetts vara i behov av samhällets hjälp och stöd; nu måste vi ta oss an — för att tala med Skriftens ord — dessa våra minsta bröder. Vi har råd att ge dessa människor en bättre materiell tillvaro. Även om det skulle medföra att mera generella reformer på beskattningens eller socialpolitikens eller något annat område fick lov att skjutas framåt i tiden, tror jag det är riktigt att ge dem förtur i det framtida förbättringsarbetet.

dena vid Eugeniahemmet. Ingen oskyldig kan rimligtvis ta skada därav.

Inrikesministern lovade att verkställa en opartisk utredning.

Tillbaka i jobbet

Rehabiliteringen — ett allt viktigare led i vården

Frågan om medicinsk rehabilitering blir alltmera aktuell även i vårt land. Inom flera sjukvårdsområden pågår planering av rehabiliteringskliniker, vilka i allmänhet avses att uppföras i anslutning till centralasarett. En sådan klinik håller nu på att uppföras vid Södersjukhuset i Stockholm. Den medicinska rehabiliteringen är det första ledet i återanpassningen. Den långt drivna specialiseringen av medicinska och sociala åtgärder — uppdelningen av olika vårdmoment på olika instanser — gör att den "mänskliga enheten" lätt förloras ur sikte. För varje patient borde på ett tidigt stadium upprättas en arbetsplan för behandlingen vari de medicinska, sociala och psykiska faktorerna inginge som samverkande led i återanpassningen. För att få till stånd en sådan allsidig bedömning behövs en samarbetsgrupp med medicinsk sakkunskap samt representanter för arbetsvård och yrkesvägledning.

Plastförbandet ersätter gipsförbandet — man kan arbeta medan skadan läkes.

I regel brukar väl krig knappast föra något gott med sig. Men det andra världskriget kan på sin plussida åtminstone räkna, att rehabiliteringen, patientens återförande till arbetsförmåga och egna försörjningsmöjligheter efter sjukdom och olycksfall, har blivit en socialmedicinsk angelägenhet med förgrundsställning i det nutida samhället.

Inte minst tack vare tillgången till sulfapreparaten, penicillin och andra antibiotika skilde sig detta stora krig radikalt från de föregående. För första gången i militärläkekonstens historia behärskade man de sekundära särinfektionerna, och detta gjorde att en mycket hög procent av dem som inte direkt avled av sina krigsskador kunde räddas till livet.

Inte så få av dessa, som sårade återvände till sina hemorter från fronterna, var emellertid fysiskt eller psykiskt mer eller mindre invaliderade. Detta gjorde det till en samhällsangelägenhet av största vikt att ge dem en ny start i livet, nya försörjningsmöjligheter, göra dem *aktivt* delaktiga i den process som syftade till att så snabbt som möjligt återställa arbetsförmågan.

Detta kunde ske efter olika linjer: till en början i form av ren sysselsättnings-terapi för att bryta tristessen och enformigheten under en längre tids sjukhusvistelse, senare såsom direkt arbetsträning och ev. omskolning för att kompensera ett eller annat handikap som hindrar att vederbörande fortsätter i sitt ursprungliga yrke. Alla de skiftande faserna i denna verksamhet sammanfattas i begreppet *rehabilitering* som vi också upptagit i vårt

språk. Enklast kan det översättas med återanpassning till produktiv verksamhet.

Att denna form av eftervård med så stort intresse upptagits i vårt land beror inte bara på en rent humanitär önskan att återge en sjuk eller skadad medmänniska arbetsförmåga och möjlighet till självförsörjning. Även rent praktiska synpunkter har bidragit till att föra fram rehabiliteringen till en förgrundsplats.

Varje sjukdom eller skada, alldeles oavsett om den är av invaliderande art eller

En delegation från Folksam på besök i en idrottshall för handikappade i Berlin.

inte, verkar deprimerande och nedsättande på den fysiska och psykiska konditionen. Det ligger så snubblande nära till hands att om inte precis ge upp så dock ge efter för sjukdomen och *passivt* finna sig i läkarnas och vårdpersonalens åtgärder. Moderna undersökningar rörande det intima sambandet mellan kropp och själ i såväl sjukdoms- som läkningsprocesser har klarlagt, att en *aktiv* medverkan från patientens sida, en levande vilja att så snart som möjligt bli frisk och åter få ta sina kropps- och själskrafter i anspråk för ett *produktivt* arbete, i mycket hög grad bidrar till att förkorta läknings- och konvalescenstiden.

Vi är alla medvetna om att vi för närvarande upplever en krissituation på sjukvårdens område. Vi har brist på vårdplatser, brist på läkare, brist på sjukvårdspersonal. Kan man genom olika former av rehabilitering förkorta vårdtiden för ett större antal patienter, ger detta möjlighet till ett bättre och rationellare utnyttjande av de resurser vi för ögonblicket är hänvisade till.

Det är därför helt naturligt att rehabiliteringsavdelningar knyts till fler och fler av våra sjukhus och lasarett. I denna fråga har inte minst våra landsting visat stor framsynthet och generositet. Och de medel som anslås till denna verksamhet måste komma igen med god ränta. Det mest glädjande är kanske, att man inte bara stirrat sig blind på den rent kroppsliga rehabiliteringen utan också beaktat önskvärdheten av rehabilitering på det psykiska planet.

Sälunda har t. ex. landstinget i Stockholms län inte bara medverkat till skapandet av en högmodern rehabiliteringsklinik vid Mörby lasarett utan också förvärvat Saltsjöbadens badhotell för att där skapa ett regionalt centrum för rehabiliteringsbehandling av i första hand psykiskt nedgångna patienter med t. ex. högradiga neuroser, depressionstillstånd, sviter efter förgiftningar av olika slag — från alkohol, narkotika och stimulantia till yrkesskadeförgiftningar — m. m. Och övriga landsting följer efter i allt snabbare takt och i ökad omfattning när det gäller att satsa på rehabiliteringens möjligheter.

Som sysselsättningsterapi numera utformas siktar den inte så mycket till det rena tidsfördrivet, t. ex. i form av pussel och spel, som till framställandet av användbara produkter som kan gå ut i marknaden och för vilka patienterna kan få kontant ersättning och därigenom komma ifrån känslan att vara onyttiga och improduktiva. Här kan det sålunda numera förekomma olika slag av sammansättnings- och monteringsarbeten, arbeten som t. o. m. kan utföras i liggande ställning och med hjälp av några få enkla verktyg.

När det gäller arbetsträningen, strävar man efter att till rehabiliteringsavdelningarna knyta små modernt utrustade verkstäder av olika slag, där man inte bara syftar till en viss produktion utan där arbetsställning, handgrepp och olika tempore i processen så att säga automatiskt innebär en träning eller uppövning av de muskelgrupper eller leder som är speciellt aktuella i det föreliggande fallet. En viss hävstångsrörelse kan sålunda inte bara vara ett led i produktionsprogrammet utan även träna upp muskulaturen i en svag arm eller öka rörligheten i ett stelt knä.

Ur psykisk synpunkt betyder det oerhört mycket att det inte enbart rör sig om rena redskapsträningen, ett arbete bara för träningens skull, utan om ett skapande arbete. Härigenom väcks självförtroende och självtillit och vederbörande får en annan, sundare och mera utåtriktad syn på sin sjukdom eller sitt handikapp och får uppleva, att arbetsprodukterna blir kvalitativt och kvantitativt bättre allt efter som färdigheten ökar.

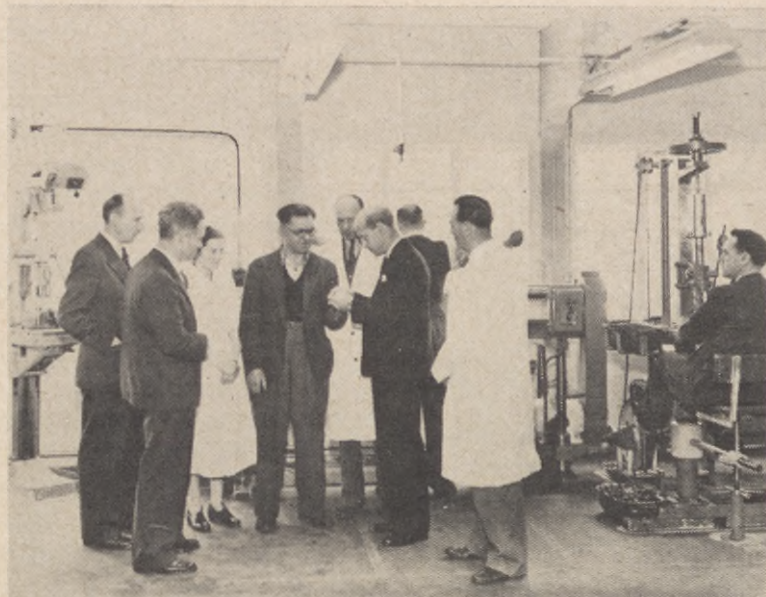

Det ligger i sakens natur att allt rehabiliteringsarbete måste bli en laguppgift, ett team-work, där läkare, sjukgymnaster, sjukvårdspersonal, tekniker, badpersonal och kuratorer samarbetar med patienten

Forts. å sid. 18

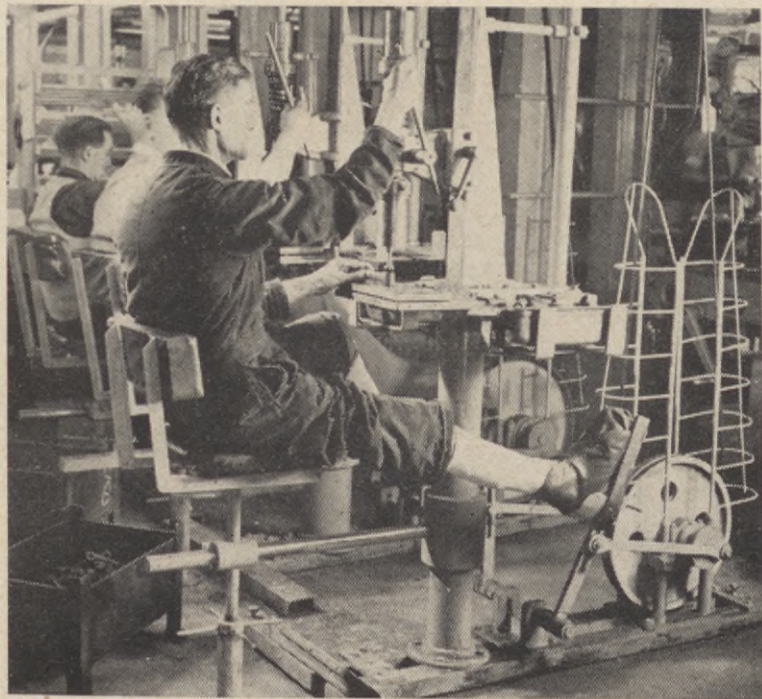
REHABILITERINGEN STARTAR...

I

Den skadade arbetaren står i centrum, omgiven av ett team: läkare, arbetsledare, ingenjörer, sjuksköterska och arbetsvårdsexperter, vilka följer läkeprocessen och arbetsträningen.

II

Den här mannen har gipsförband på ett brutet ben och började tämmligen omedelbart arbetet vid maskinen. Genom den speciella anordningen, där det skadade benet driver arbetsmaskinen, påskyndas läkningen genom att rörelseförmågan uppövas.

De partiellt arbetsföra i arbetslivet

Därmed går vi över till en diskussion om hur man inom fackföreningsrörelsen ser på de partiellt arbetsföra och deras roll i arbetslivet. Vad som här anförs är hämtat ur remissyttrandet som LO avgett i anslutning till offentliga utredningar, framför allt de förslag som på sin tid framfördes av den statliga kommittén för partiellt arbetsföra.

Redan till det första av kommitténs förslag, som avsåg kurators- och arbetsvårdsorganisationen, gjordes ett principuttalande, som bör citeras. Det hette således att "enligt LO:s uppfattning kan de partiellt arbetsföras problem inte lösas genom dessas placering bland fullgod arbetskraft och med i relation till denna sämre lönevillkor utan endast genom placering i sådana yrken och arbetsmoment, där de har möjligheter att prestera ett fullgott arbete" (kurs. här). Samma tankegång formulerades i diskussionen om kommitténs förslag om yrkesvägledning och yrkesutbildning på följande sätt: "Helt säkert skulle i många fall de partiellt arbetsföras insatser i produktivt arbete bättre kunnat utnyttjas genom förbättrad yrkesutbildning och överflyttning till lämpligare arbetsuppgifter".

Om man tar dessa uttalanden som utgångspunkt för ett resonemang om de partiellt arbetsföra så följer emellertid därav, att man måste betrakta deras problem såsom sådana frågor vars lösning i första hand ankommer på samhället. Det blir staten och kommunerna som skall tillhandahålla de resurser som erfordras. Det är dels frågan om yrkesvägledning och yrkesutbildning, dels om arbetsansskaffning och placering. I detta sammanhang bör man också uppmärksamma de generella åtgärder för att utjämna risker för sjukdoms- och dödsfall som statsmakterna vidtagit. Genomförandet av allmän sjukförsäkring och lagstiftningen om tilläggspensionering hör i och för sig underlätta de handikappades situation. Den restriktiva politik vid nyanställningar för vilken bl. a. staten anklagats, bör kunna göras mera generös efter reformernas genomförande. I utformningen av båda dessa reformer har representanter för fackföreningsrörelsen tagit aktiv del. Man kan därvid erinra om fackföreningsrörelsens engagemang både i folkomröstningskampanjen och i den valrörelse där pensionsfrågan stod i förgrunden.

Arbetsmarknadspolitiken

Slutsatsen, att de partiellt arbetsföras problem i första hand är frågor som sam-

Sekreterare Sven F. Bengtson på LO:s utredningsavdelning fortsätter här sin redogörelse från förra numret. Framställningen ger många intressanta aspekter på hur det ställer sig för de handikappade i olika situationer, sett i fackligt och arbetsmarknadspolitiskt sammanhang. Av redogörelsen framgår bl. a. att man på LO-sidan inte är anhängare av s. k. kvotbestämmelser, dvs. att företagen åläggas att ha ett visst antal partiellt arbetsföra anställda. Bengtson anför olika skäl för att sådana särbestämmelser skulle fungera illa i det praktiska arbetslivet.

upprätthålls. Om man vill bevara den samhällsekonomiska balansen måste den selektiva arbetsmarknadspolitiken få ett stort utrymme. Ju sämre den "normala" konjunkturen är, desto mera generella åtgärder kan tillgripas inom arbetsmarknadspolitiken. Hur bra och hur hög den "normala" konjunkturen än blir, så kommer det alltid att finnas sysselsättningsproblem inom vissa näringsgrenar eller vissa orter. Denna arbetslöshet är tecken på strukturförändringar inom näringslivet, beroende av förändringar i konsumenternas efterfrågan, teknik eller den internationella handeln.

En lösning av dessa problem som ligger nära till hands är subventioner av olika slag. Det kan vara att man inför nya tullar eller höjer gällande tullsatser. Inom de drabbade områdena kanske man också kräver direkta subventioner i form av skattededel eller indirekta i form av skattelättnader för en viss verksamhet.

På längre sikt leder en sådan politik

Förgrundsfigurerna på dagens arbetsmarknad — LO-ordföranden Arne Geijer och direktör Bertil Kugelberg i Sv. Arbetsgivareföreningen — har en stilla pratstund mellan "lönevarven".

hället skall lösa, kanske behöver ytterligare en kommentar. Ser vi närmare på saken torde dessa problem vara besläktade med sysselsättningsfrågan i stort. Det kan därför vara lämpligt att skissera fackföreningsrörelsens syn även på denna fråga.

Den ekonomiska politiken skall utformas så, att den fulla sysselsättningen

emellertid till en försämrad standard för alla. Det är med utgångspunkt från denna slutsats man har funnit arbetsmarknadspolitiska åtgärder vara mera effektiva och riktiga. Man mildrar därmed verkningarna av en marknadsekonomi, men vinner de fördelar som den på lång sikt kan medföra.

Vad som nu anförs kan också tillämpas

RECEPT MOT SJUKDOMAR I "ÖVERFLÖDSSAMHÄLLET"

på de partiellt arbetsföra och deras situation. Samhället skall genom arbetsvård och yrkesutbildning göra dem lämpliga för en sysselsättning på samma sätt som andra människor i arbetsför ålder.

En sådan lösning rymmer givetvis både mänskliga och sociala problem. Till den första typen kan man väl räkna svårigheterna med anpassning till nya miljöer. Det gäller vid arbetsträningen, vid yrkesutbildningen eller omskolningen och i det nya arbetet. Men även om anpassningsproblemen kan klaras av den enskilde individen så återstår ändå de sociala problemen. Det gäller t.ex. livsuppehållet under tränings- och utbildningstiden men också bostadsfrågan för både den hjälpte själv och hans familj. I dessa avseenden har samhället byggt upp en hjälpverksamhet, som visserligen inte speciellt inriktats på de partiellt arbetsföra, men som ändå kan insättas även för dem.

Speciella anordningar

Generaldirektör Bertil Olsson behandlade de partiellt arbetsförs problem i ett föredrag på De lungsjukas riksförbunds senaste kongress. Det program som han härvid skisserade torde fackföreningsrörelsen knappast resa några invändningar emot. Dessa frågor behandlades redan av den statliga kommittén på sin tid och det kan därför vara skäl att se vad LO då hade anledning att anföra.

Vad först beträffar arbetsträningstituten, så fann LO att de "synes vara av betydande värde som hjälpmedel i arbetsberedningsorganens arbete för de handikappades utplacering i nyttig sysselsättning". Med anledning därav tillstyrkte man att de åtgärder som kommittén föreslog måtte genomföras "så snart ske kan". Arbetsträningstituten synes vara särskilt värdefulla om deras verksamhet kan leda till en arbetsplacering där den partiellt arbetsföre trots sitt personliga handikapp kan hävda sig med sin arbetsinsats. Därmed kan man bereda honom större trygghet med större möjligheter att få behålla sin anställning även i en vikan- de konjunktur.

Traditionellt brukar man tala om tre särskilda anordningar för att bereda sysselsättning åt den vars handikapp är så stort att han inte kan inplaceras i anställning på den öppna arbetsmarknaden. Det gäller halv- eller helskyddad verksamhet samt hemarbete. Att det finns behov av en ytterligare utbyggnad liksom att arbetsmarknadsstyrelsen är beredd att satsa större resurser, framgick också av gen- dir. Olssons föredrag.

Vid LO:s bedömning av de åtgärder, som den statliga kommittén på sin tid föreslog, var det två synpunkter som framfördes. Den ena var den konjunktur-

Forts. å sid. 16

Nationalekonomer och sociologer finner varandra på åtskilliga punkter — ja, man kan nog säga att deras vetenskaper håller på att glida ihop. Läser man en trave modern litteratur av båda slagen samtidigt — nationalekonomi och sociologi — blir denna "ödesgemenskap" ett bestående intryck. Men det beror ju också i hög grad på vilka böcker man väljer.

Ett gemensamt tema i de böcker vi här skall syssla med är en massa snedvridningar i den ekonomiska planeringen och bristsjukdomar i samhället, störningar, som i hög grad beror på att vi inte får någon egentlig fason på de relativt hyggliga tillgångar vi har att röra oss med i dagens värld.

Som vi tidigare antytt i en presentation av amerikansk samhällsdebatt i denna tidskrift rör sig nationalekonomerna av

BOKnytt

facket numera i överflödssamhället i motsats till den äldre skolan — knapphetsekonomerna — som hade ett äldre fattigdomssamhälle som riktpunkt. Vi bortser då helt från de s.k. underutvecklade länderna, där samhällsbilden är en helt annan — här är det närmast fråga om stater på toppen av ekonomisk och social standard, USA och Sverige.

Nationalekonomen, som anger "tonen" för dagen är amerikanen *John Kenneth Galbraith*, en professor, som inte drar sig för att på fullt vetenskapligt allvar tala om att höjda skatter och mindre privat konsumtion är en radikal huskur, om vi vill undvika fortsatta trassligheter i den privata och offentliga ekonomin. Galbraiths bok "Överflödets samhälle", en volym på drygt 360 sidor, finns nu på svenska. Det bör bli en debattbok som står sig ett gott tag även i svensk debatt — den är lätt och ledigt skriven och resonemangen genomföres djärvt och elegant.

Ett svenskt eko av de amerikanska tankegångarna kan man i viss utsträckning tala om när man läser *docent Kurt Samuelssons* bok "Välfärd i otakt". Med

detta påstående har ingalunda getts något underbetyg åt Samuelsson, som genomför sitt resonemang om svensk ekonomi och planering på ett självständigt och stimulerande sätt. Men temat är i många stycken detsamma som i den föregående boken: fördelning mellan konsumtion och investeringar, hur mycket skall vi förbruka för löpande ändamål och hur mycket skall vi "satsa för framtiden?" Brist på sjukhus och skolor — konsumenternas önskemål om bilar och sådant de önskar i nuet: har vi råd att täcka bristerna på en gång och få de saker vi åtrår för dagen utan längre dröjsmål, så finns i stort sett ingenting att invända mot "överflödets konsumtion", påpekar Kurt Samuelsson. De båda "motpolerna" — dagens konsumentglädje mot framtidens planering på längre sikt — gnuggas mot varandra i bokens olika avsnitt; organisationernas och statsmakternas röll i vårt ekonomiska liv diskuteras också. Maktfördelning och jämvikt — en hygglig balans mellan olika krafter i vårt samhällsliv — är väl närmast vad boken vill klarlägga. I detta avseende fyller boken mycket höga anspråk, även om man inte i alla stycken är färdig att instämma i författarens åsikter om medicinen mot otakten i välfärden.

Tredje mannen i samlingen — rektor *Paul Lindblom* vid Sydsvenska socialinstitutet i Lund — har skrivit en bok med titeln "Är socialpolitiken för dyr? Den är om man så vill en sorts handbok, som ger överblickar över socialpolitikens arbetsfält, omväxlande med vissa resoneringar partier på debattstadiet. Rektor Lindblom genomför ett intressant resonemang om generella hjälpåtgärder i relation till de s.k. "marginalgrupperna", som ännu inte uppmärksammas i den utsträckning ett välfärdssamhälle borde kosta på sig. De fattigdomsöar vi ännu har kvar beror i mycket på en "stelhet i uppfattningen", att de som har vissa kroppsliga defekter eller varit länge sjuka, inte har någon möjlighet att börja arbeta, säger rektor Lindblom. Det har sagts, att man borde "pruta av på de generella bidragen" och i stället koncentrera våra ekonomiska resurser på vissa "sjuka" punkter, dvs. "marginalgrupperna", långvarigt sjuka, invalider, hörselskadade, synsvaga, blinda, spastiker och flera andra grupper. Lindblom tar upp dessa tankegångar, men fö-

Forts. å sid. 16

Arbetaren och hans miljöer

En studie av Nils-Eric Björsson

Ill. med benäget tillstånd av FIB:s Konstklubb

I ett par tidigare artiklar om modern svensk grafik har vi antytt vilket högt plan som konststarten står på, vilken fin kvalitet både i topp och på bredd som den visar. Motiviskt har vi stannat vid årstiderna, låtit några konstnärer visa hur de upplevt och gestaltat sommaren respektive vintern. Oftast har det varit i anknytning till den konstrikning som kallas för den miljöredogörande realismen, med andra ord en miljöskildring där sakligheten är den gemensamma nämnaren. De bästa skildringarna har helt naturligt varit de som blivit till i miljöer som konstnären varit särskilt förtrogen med; hembygden intar således här en särställning.

Vi tänkte denna gång byta ut årstiden mot arbetaren, alltså presentera arbetaren och hans miljöer. Vi har flera fina konstnärer som hållit i robustare redskap än grafikerns verktyg.

Att Albin Amelin motiviskt står arbetaren och arbetarnas vardag nära behöver väl inte påpekas. Björn Jonson har varit metallarbetare. Till sjömansyrket har flera varit knutna, namn som Torsten Billman, Börje Veslen, Ture Jörgenson. Jordens brukare har också ägnat sig åt konsten: Folke Gullby, Alf Olsson.

Albin Amelins arbetarhuvud inleder som sig bör en presentation som denna. Amelin är den stora arbetarskildraren, dominerande till formatet som hans skapade gestalter. Här finns en gestaltsförmåga av obändig kraft, bottande i ett revolutionärt socialt patos. Det är arbetare och arbetsplatser, som fabriker och hamnar, som Amelin fångar in och återger med sin kraftfulla stil. Det är också proletära kampmotiv, ett intensivt agiterande. Amelin är en eruptiv och lidelsefull kolorist, färgkonstnär. Han är en av de främsta representanterna för den dramatiska färgkonst, som inom konstnärgruppen Färg och form utbildades under 1930-talet. Men Amelin kan emellanåt vända arbetets värld ryggen och skildra skönheten i Lofoten, Norrland och Bohuslän. En annan motivkrets är blomsterstilleben; här finner hans färglidelse nya, stark uttryck.

Albin Amelin ARBETARHUVUD litografi

Ett mera representativt namn än Torsten Billman kan vi inte tänka oss när det gäller att stanna vid en grafiker som tagit sjön till sitt främsta motivområde. I det mesta som han har gjort inom grafiken "kan vi höra brus av världshaven och förnimma kontakten med fjärran länder", som någon har uttryckt det. Men det är människan som står i centrum i dessa sjöskildringar; arbetsgemenskapen ombord, kamratskapet i eldarskansen gjorde Billman till en "solidaritetskonstnär".

När Billman var sjutton år gick han till sjöss. Han hade däckarbete, men trivdes bäst nere hos eldarna; till dem smet han ner så fort tillfälle gavs. Så småningom blev han också kollämpare. Det var här han började teckna. Så fort tillfälle bjöds tecknade han på kolboxskotten med krita till kamraternas förnöjelse. Bättre modeller än kollegerna kunde han väl inte önska sig.

Alf Olsson
MAN MED SOLROSOR
litografi

Torsten Billman
DE NYMÖNSTRADE
träsnitt

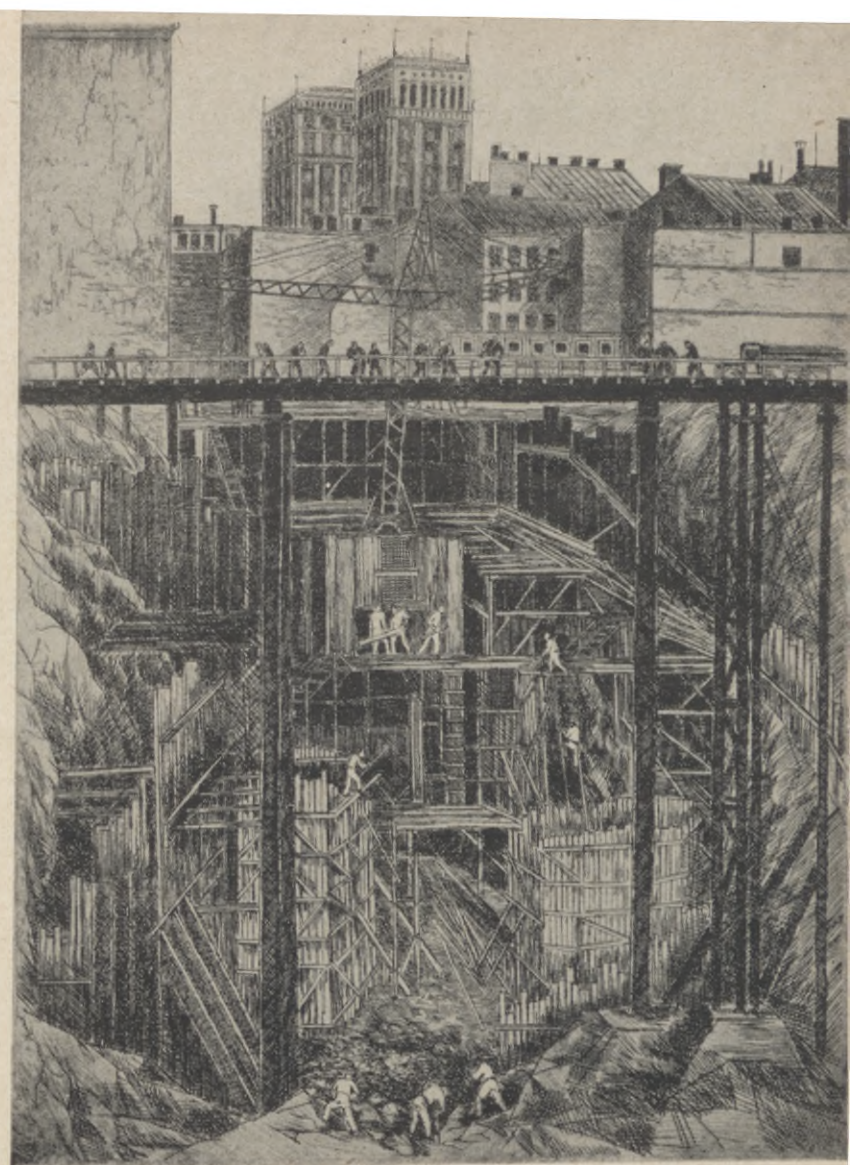

Naturligtvis kom kontakten med de främmande miljöerna i land att betyda mycket för Billman, men av minst lika stor betydelse för honom var gemenskapen ombord. Förgäves ska man söka efter någon sjöromantisk skildring i Billmans grafiska produktion, som nästan uteslutande består av träsnitt. Och som vi nämnde är det människan som Billman helst berättar om. Man kan säga att Billman är en av psykologerna i vår grafik, han skildrar gärna en hel grupp i ett blad och får skickligt fram människornas tankar och känslor, gör oss delaktiga av en inre situation.

Gustav Croner hör inte till de yngre inom den svenska grafiken, han har nått de sjuttio. Han är etsare och arbetar i ett fint och sprött manér, detaljrikedomen i hans blad är ett av de mest signifikativa dragen. Det framgår med all tydlighet i hans reportage "Tunnelbanebygge". Men man får vid anblicken av detta stora arbete inte glömma bort att Croner åstadkommit många fina etsningar på landskapskildringens område.

Ett av de största löftena i vår unga grafik heter Alf Olsson. Man brukar tala om jordnära konst; en mer jordnära konstnär än bondsonen Alf Olsson kan man inte tänka sig. Allt som han åstadkommit inom grafiken har hämtat motiv från gammal bondebygd; från åkrarna och slätterna i Skåne. Den för ett par år sedan avlidne Emil Johansson-Thor lät sin konstnärsgärning bli en enda kärleksförklaring till den skånska jorden och arbetet vid den, den fine etsaren Folke Gullby är en annan konstnär som motiviskt stannat i bondemiljö. Alf Olsson sluter sig fint till dem båda.

Alf Olssons föräldrar arrenderar en gård på femtio tunnland och tills konstnären var 25 år stannade han hemma och arbetade med jorden. Det är en styrka att känna motivet i grunden, menar han. Han gör aldrig några skisser när han är hemma, inte ett streck. Han skapar enbart efter minnesbilder. Han ser motivet skarpare, bättre när han inte är hemma.

Gustav Croner
TUNNELBANEBYGGE
etsning

Peter Nettestad
VARVET
trägravyr

Även Alf Olsson har rest mycket. Just nu befinner han sig i Mexico, där han ska stanna och måla under ett år. Men man kan vara förvissad om att när han är hemma igen, så kommer han emellanåt att vara anträffbar på föräldragården i Skåne. När det behövs ett handtag där nere reser han dit. Det har han tidigare gjort och det ämnar han fortsätta med.

Salta vindar och doft av hav och sjö står ofta kring Peter Nettestads motiv. Han är en av de få som arbetar i den mycket krävande tekniken trägravvyr. Trägravvyr använder sig av ett mycket hårt trä, en "stock" i vilken bilden mejslas och graveras fram. "Se på gräsets mjukhet, kalkstenarnas hårda flisighet, det nöta träet i fiskebåtarna och strandgrusets mångfald och kornighet", har sagts om denna artikels trägravvyr. "Dessa känsligt återgivna detaljer framträder ganska tydligt på reproduktionen och effekten är slående i originalbladet."

I KINA går kineserna...

I Kina går kineserna / med långa bamburör
och fånga missionärerna / och steka dem i smör

Denna smörpropaganda var mitt första möte med Kina och var inte arrangerad av Mjölcentralen utan av Norra Real.

Båda dessa högst förträffliga organisationer hade då ännu inte i sitt buteljerade vetande perspektiv mot Kina av idag.

Hur skulle de kunna ha det förresten? Ett i decennier av japaner invaderat land ansågs, med västerlandets oförmåga att förstå österns långsamhet och oändliga tålmod, som en definitiv hemvist för risätande personer i miljonupplaga.

Och dessutom skulle där missioneras. Inget direkt ont om utsända budbärare i Kristus kläder som vill förgylla riset med antingen protestantism eller katolicism och en och annan bulle därtill. Felet är väl att de beskäftigar sig fram några årtusenden för sent.

"Du skall så en ädel säd på vandringen genom livet." Så stod det i skolaulan.

Kon-Fu Tsie lärde ut innan vi ens här i Sverige hade stenyxor att:

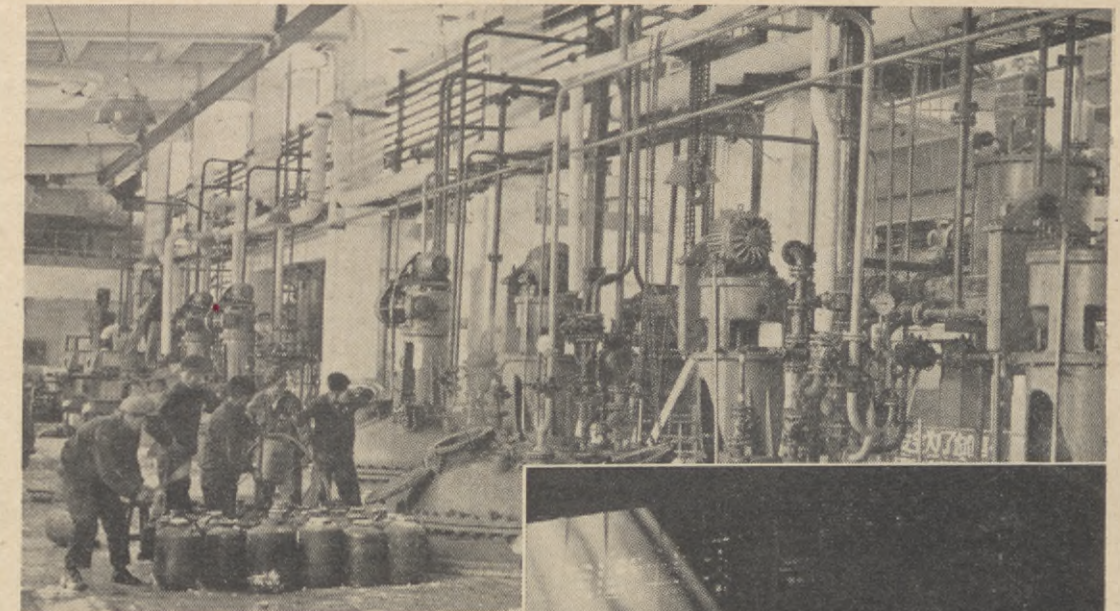
— Du skall bära Dig åt som folk.

En väl så god katekes, och lättare att lära sig än meningslöst rabblande.

Jag återgår till skolan. Jag antar att min generation har ungefär samma

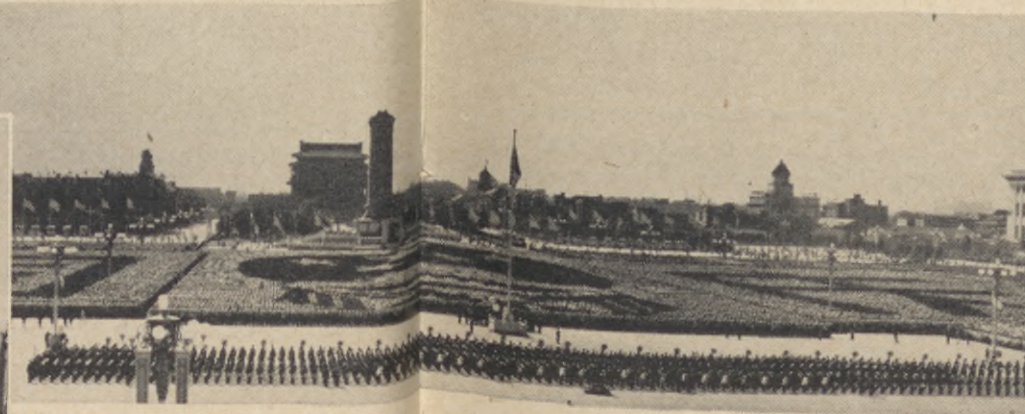
Ur en pjäs spelad i Peking under sista tiden.

Arbete pågår i en kemisk fabrik. Under en bild från ett stålcentrum.

Experimentjordbruk är inget okänt begrepp för kineserna. Här är ett "provfält" med skyltar och intresserade jordbruksförnyare.

Kinas koltillgångar börjar utnyttjas. T. v. visas ett kolcentrum i nordöstra delen av landet, en ständig ström av vagnar på väg till den växande industrin. Utvinningen av kol visar en ständigt stigande kurva. Ovan: Från Nationaldagens firande i Peking 1959. Nedan: Väldiga bomullsfält som "kultiveras" efter moderna metoder. På "körbanan" ses bönder med kärror och dragdjur.

Reportage:

RUTH
MARCUSE

diffusa kontaktbörjan med Kina, som jag. Alltså att man där sett nånting mycket avlägset, nånting som bara fanns på kartan och som var snedögt och konstigt. Och som mest sysslade med att dra rickshaws med rika engelsmän i.

Det snedögda förresten. Den kände författaren Lin-yu-tong sa för åtskilliga år sedan, när han blev pressad på ett omdöme om européer:

— Ja, inte är dom väl så värst olika förutom att dom har sneda ögon.

Så allting är ju relativt.

■ PRESSEKO

Forts. fr. sid. 5

Hjälpbeloppen är inte i överkant — det kunde herr Svensson visa bl. a. genom faktiska sakuppgifter ur hjälpbjournaler:

Jag har tagit fram en uppställning från ett 20-tal medelstora svenska städer och finner, att man där har en norm på 160 å 170 kronor per månad och person. En familj på två vuxna och två minderåriga barn får 350 å 400 kronor plus hyra. Jag skulle gärna vilja fråga vem som vill träda fram här och säga att detta är för stora belopp. Jag skulle fråga vem som i det här fallet vill byta inkomst som det ibland säges.

Avundsjukan borde inte ta död på en god och riktig tanke i samband med omvårdnaden om våra medmänniskor — också dessa måste få del av vår gemensamma standardhöjning, sammanfattade talaren.

■ RECEPT MOT SJUKDOMAR...

Forts. fr. sid. 11

refaller själv vara tveksam mot "punkt-åtgärder", i varje fall i den meningen att de skulle inkräkta på andra nödvändiga behov. Man bör först ta ställning till om de generella åtgärderna verkligen är tillräckliga, säger han — "det är mycket naturligare att peka på att de olika hjälpformerna stöder och kompletterar varandra". Denna tveksamhet — som synes bottna i bristande kunskaper om de ekonomiska sammanhangen — företar inte intrycket av att rektor Lindblom är förespråkare för en mera målmedveten socialpolitik för dem som sitter mest illa i klämman.

Sist ger vi ordet åt ytterligare en amerikansk forskare, *Eric Frohm*, som är sociologen i renodlad form till skillnad eller rättare komplettering till de ekonomiska och socialpolitiska aspekter vi fått ta del av hos de föregående författarna. Glidningen mot "kusinvetenskaparna" i nationalekonomi och socialpolitik — Paul Lindblom får anses vara den mest utpräglade socialpolitikern i kvartetten — är emellertid påtaglig också hos *Frohm*. Han diskuterar sådana begrepp som *lycka*, *trygghet*, *leda* och *depression*, granskar resultaten av våra önskeuppfyllelser och ständigt stegrade behov. Även *Frohm* rör sig i överflödssamhället. Masskonsumtionen har skapat en ny social karaktär — en slående kontrast till 1800-talets män-

■ DE PARTIELLT ARBETSFÖRA...

Forts. fr. sid. 11

politiska och den andra en mera begränsad facklig synpunkt.

Konjunktursynpunkten innebär, att verksamheten vid verkstäder med skyddad sysselsättning bör organiseras så, "att de kan självständigt upprätthålla sin rörelse även under en period då det måhända icke blir lika lätt som för närvarande (1949) att erhålla leveranser av halvfabrikat m. m. till olika industriföretag". Denna synpunkt fanns också invävd i den tveksamhet som LO uttalade inför en försöksverksamhet med halvskyddad sysselsättning. Således underströk man "att en viss försiktighet bör iakttagas, så att vid mindre god arbetstillgång miss-hälligheter inte uppstår mellan på detta sätt i skyddad form anställda partiellt arbetsföra och de övriga arbetarna". Det bör dock framhållas att LO, trots de svårigheter som således skulle kunna föreligga, inte motsatte sig kommitténs förslag. Man uttalade således att det föreligger "ett erkänt behov av särskilda anordningar för utnyttjande av de partiellt arbetsföra i nyttigt arbete för deras försörjning i människovärdiga former".

Ju varaktigare sådana speciella anordningar för de partiellt arbetsföras syssel-

niska. Dagens människa vill ha sina önskingar uppfyllda genast. Avbetalningssystemet är en utmärkt illustration till detta förhållande. "Världen är ett enda stort föremål för vår aptit, ett stort äpple, en stor flaska, ett enda stort bröst. Vi är dibarnen, de ständigt hoppfulla och förväntansfulla — och de evigt besvikna." Ja, sådana är vi, men hur bör vi vara? Författaren har många önskemål på vårt bättre jag. Några av dem kan nämnas i korthet. "Ledan" är en nutidssjukdom, en förlamning av förmågan att skapa, känslan av att inte vara levande — ledan är ett resultat av ohejdad mekanisk nöjeskonsumtion. Man måste vara "helt född och helt vaken" för att leva ett intensivt och meningsfyllt liv. I *Frohms* bok får vi massor av synpunkter på dessa frågor — han är om man så vill en apostel i mänsklighet och hans bidrag får stå som slutvinjett bland de olika samhälleliga recept till en bättre balans vi här i korthet berört.

S. H.

John Kenneth Galbraith: Överflödets samhälle, Tiden, 18:50; Kurt Samuelson: Välfärd i otakt, Rabén & Sjögren, 8:50; Paul Lindblom: Är socialpolitiken för dyr?, Rabén & Sjögren, 11:50; Eric Frohm: Ett friskare samhälle, Tiden, 9:50.

sättande blir, desto mera accentueras de rent fackliga problemen vid sådana arbetsplatser. I sin tillstyrkan av försöksverksamhet med halvskyddad sysselsättning framhöll LO, att "vederbörande arbetsförmedlingstjänsteman i varje särskilt fall bör söka kontakt även med den lokala fackliga organisationen för att rådgöra om lämpligheten av att på ifrågasatt arbetsplats anordna halvskyddad sysselsättning och för att redovisa de grunder, som är avsedda att tillämpas för överenskommen med arbetsgivaren vilka extra kostnader och anordningar denne åtagit sig för de partiellt arbetsföras räkning".

Hemarbetet har i allmänhet inte haft någon god klang inom fackföreningsrörelsen. Detta orsakas av erfarenheter av att arbetsgivarna utnyttjade den formen för att undkomma vissa kostnader för arbets utförande och att det ofta betalades med låga löner. När den statliga kommittén föreslog en utvidgning av hemarbetet framhöll LO dessa risker i sitt yttrande. Man förutsatte också, därest en sådan utvidgning skulle komma till stånd, att arbetsvårdsmyndigheten skulle utöva kontroll över löner och arbetsvillkor så att dessa olägenheter eliminerades.

Särbehandling av de partiellt arbetsföra

Någon gång brukar de partiellt arbetsföra själva i diskussioner kring deras problem på arbetsmarknaden framföra tanken på en särbehandling i anställnings- och lönefrågor. Det skulle kunna vara bestämmelser om att företagen måste ha ett visst lägsta antal partiellt arbetsföra anställda, att kollektivavtalen borde innehålla särskilda lönesatser för dem, eller att de borde beredas större trygghet än för närvarande genom särskilda bestämmelser angående uppsägning och permittering.

Den föregående redogörelsen torde visa, att tanken på en sådan särbehandling inte har någon anslutning på fackligt håll. Bestämmelser om en viss kvot partiellt arbetsföra inom företagen skulle i och för sig kunna motivera att man tillämpade olika lönesatser. Företagarna skulle då kunna hävda att dessa skillnader borde återspegla olikheter i effektivitet och arbetsförmåga. Till detta kommer emellertid, att sådana kvotbestämmelser inte skulle effektivt kunna tillämpas inom alla företag. Vilka kriterier skulle bestämma undantag från bestämmelsen? Vilka sanktioner eller straffbestämmelser skulle erfordras för att göra kvotbestämmelserna effektiva? Frågorna visar en del av de problem som skulle uppstå om man sökte lösa frågan på angivet sätt.

Beträffande särskilda lönebestämmelser för de partiellt arbetsföra, så finns sådana inskrivna i ett ganska stort antal kollektivavtal. Om de ändå inte kommit att

Vad dog våra "odödliga" kungar av?

Våra historiska kungar var kraftkarlar i nästan alla avseenden, flinka på fötterna och snabba i handling. Så har vi lärt känna dem i våra historieböcker. Att de drogs med diverse krämpor sägs inte mycket om och vi ser dem numera på höga socklar, på hästryggen och med dragna svärd, som synnerligen avundsvärda kraftatleter. Sett mot bakgrunden av vår egen vårdbehov, kemiska preparat, sprutor och tabletter. Ibland känner man sig manad att ta fram sina historieböcker bara för att få tillfälle att umgås med riktiga kraftkarlar en stund, ta del av deras mårgfulla paroller, som var avsevärt mycket enklare och klarare formulerade än vår egen tids statsmäns invecklade principresonemang. På den tiden gällde det "att segra eller dö!" Sjukdomar och krassligheter på mellanstadiet togs inte mycket notis om.

Vår egen tids envisa rotande i detaljfrågor ger en del upplysningar om det fysiska och psykiska välbefinnandet hos våra gamla hövdingar. Långt utöver historieböckernas knapphändiga formuleringar

tillämpas i någon större utsträckning så torde det bero på, att de främst är tillkomna för att möjliggöra för parterna att träffa särskilda överenskommelser angående arbetstagare som varit länge i tjänst och som man fortsatt vill bereda sysselsättning. Avsikten har således aldrig varit att de skulle tillämpas vid *nyanställningar*. Det måste dessutom för den drabbade själv vara förmånligare att erhålla en omplacering inom företaget eller till annat företag, eventuellt efter ytterligare utbildning, och där kunna erhålla den normala lönen, än att gå kvar i den föregående arbetsuppgiften mot en lägre betalning.

Tanken på en särbehandling av de partiellt arbetsföra vid uppsägning och permittering har varit uppe till behandling. Frågan fördes fram av den statliga kommittén och den upptogs till behandling inom arbetsmarknadskommittén. Någon ändring av huvudavtalets bestämmelser har dock inte genomförts, vilket torde få tolkas så, att parterna inte ansett en sådan bestämmelse erforderlig.

ringar. Vi vet att Gustaf Vasa torde ha haft svår tandvärk vid åtskilliga tillfällen, vilket hans deformerade käkar, som utsatts för en senare tids nyfikna medicinmäns närgångenhet, bär tydliga spår av. Inte underligt då att landsfadern blev vresig och skickade hotfulla brev till hövitsmän och andra underhuggare. Och vad skulle en stackars kung annat göra, då det var så smått om specialister? Skrivare kunde man få tag på, men tandläkare var det åtskilligt sämre beställt med på gamle kung Göstas tid.

En känd och aktad historiker upplyser oss hur det gick till då Karl X Gustav dog i Göteborg år 1660. Den direkta dödsorsaken är svår att bestämma efter 300 år, det tycks ha varit en blandning av lunginflammation, kronisk magkatarr och rötfeber. Själv ansåg kungen att det var utgången av det olyckliga krig han var invecklad i som tog knäcken på honom. Till sin syster grevinnan de la Gardie lär han ha yttrat: "Fyen, min syster, Fyens förlust bliver min död".

Medicinska fackmän har på sista tiden ingående diskuterat Napoleons sjukdomar. Av de lärda prognoser vi tagit del av ligger frestelsen nära att säga: det var sjukdomarna — inte sammansvurna statsmän — som tog gadden av Frankrikes store härförare och kejsare. — "Med rimlig sannolikhet hade Napoleon tuberkulos",

■ DJUREN OCH ...

Forts. fr. sid. 21

packor ju låg i öppen dag. Förgäves uppbjöd försvarsadvokaten all sin förmåga i försvaret för den anklagades underliga beteende. Han framhöll bland annat som förmildrande omständighet, att läggandet av ett ägg måste betraktas som en högst ofrivillig, icke med avsikt förberedd akt. Men ingenting hjälpte... Rättens dom blev fällande, och den olycksalige tuppen brändes enligt domslutet på bål tillsammans med sitt ägg, sig själv till straff och till varning för andra tuppar, som möjligen kunde känna sig frestade att följa hans dåliga exempel.

skriver en läkare. — "Han besvärades av hämoptyser under en vistelse i Valence, hade under det italienska fälttåget långvariga hostperioder och vid obduktionen anger det officiella protokollet förekomsten av pleuraadherenser och exsudat." Flera författare har ingående skildrat Napoleons sjukdomar — i många avseenden fascinerande utsagor, som ställer hans liv och öde i en alldeles ny och mera allmän mänsklig belysning. Under vissa ögonblick i sitt liv förefaller kejsaren ha dragits med sviter av olika sjukdomar, som nedsatt hans handlingskraft. Vid Leipzig sjönk han uttröttad ner på en stol och somnade, omgiven av sina generaler, medan han dikterade en order om reträtt; vid Ligny visade han en egendomlig apati, som fick honom att förlora en hel dag efter segern osv. Ja, säkerligen har våra stora krigare haft sina fysiska och psykiska besvär under, efter och före bataljerna. De blir inte mindre i sina sarkofager och på sina socklar av att eftervärlden får veta lite mera om deras skröpligheter. För den skull behöver man inte göra om hela världshistorien till en sjukjournal.

Alldeles onödigt ...

Ett tag lura jag på att bli författare ...men så tänkte jag att de ska häken sitta å plita då det finns så många böcker färdigskrivna å köpa.

Humanister och samhällsvetare

En liten debatteldsvåda har flammat upp i den akademiska världen om olika vetenskapers prioritet. Det är omkring vissa förslag i den ny universitetsutredningen striden står. Upptakten var en kritisk granskning av professor Sten Carlsson. Han har läst den nya akademiska matsedeln, funnit denna illa komponerad, och levererat en del kritik på de punkter han menar "kockarna" totat ihop föga acceptabla anrättningar. Så här ungefär lyder rubrikerna i strängaste sammandrag: anslaget till medicinare blir 5.600.000 kr, atomforskarna får 5.740.000 kr, övriga naturvetare 5.650.000 kr. Samtliga humanister — och teologer — får 1.450.000 kr. Härtill kommer att en ny forskargrupp — "samhällsvetarna" — skall få 1.160.000 kr — det betyder ungefär lika mycket som alla humanister och teologer tillsammans! Detta menar nu professor Carlsson — som är införstådd med att naturvetenskapare och medicinare behöver dyrbar rekvisita — vara en direkt torped i den gamla ärevördiga ark som heter humanistisk forskning.

Doktor Sven Stolpe, som nyligen skrivit en uppmärksam avhandling om drottning Kristina, har i ett laddat debattinlägg i Aftonbladet också påpekat att humanisterna placerats på utkanterna av det bebådade akademiska smörgåsbordet. Det märks att bland författarna till utredningen finns inte en egentlig humanist, säger Stolpe. Vi har sett att under senare år har unga vetenskapsmän lätt fått anslag för obetydliga samhällsfrågor — t. ex. idrottsrörelsens utveckling — medan nästan alla våra stora humanistiska forskningsuppgifter ligger på is på grund av bristande anslag. Nästan inga av vår historias största gestalter är beskrivna. Vi saknar moderna biografier över Birgitta, Gustaf Vasa, Gustaf Adolf, Karl XI, Karl XII m. fl. För sådana vetenskapliga uppgifter behövs årslöner, men utspisningen består av enstaka

tusenlappar. Knappast något land i Europa är så försiktigt med medlen då det gäller den egna historiens märkesgestalter.

Nu anser en del gott folk att det är inte mycket mening i att gräva i gamla luntor. Våra gamla kungar ligger där de ligger i sina svepningar. Vi har mera "nytta" av att utforska de moderna samhälls-

Sven Stolpe anser att humanisterna satts på svältkost i den nya universitetsutredningen.

företeelserna. Doktor Stolpe vet av egen erfarenhet vad det kostar att jaga runt i Europa efter historiska dokument, och han har med sin Kristina-forskning visat att man kan blåsa liv och ande i en historisk gestalt med hjälp av hittills okända källskrifter. Säkerligen behöver vi någon sorts balans mellan vår äldre och nyare historia. Hur den syntesen skall se ut är svårt att yttra sig om, men nog tycker man att en modern historiker borde få kosta på sig att göra en konsekvent genom-

förd studie av t. ex. Gustaf Vasa. Ingvar Andersson och Erik Lönnroth har gett oss fina prov på vad svenska historiker kan göra. Vi saknar inte forskare med gott handlag. Sedan tycker man nog att den stridsglade Sven Stolpe tar i en aning i överkant då han — som framgår av debattinlägget i Aftonbladet — tycks anse att idrottsrörelsens utveckling är "en obetydlig samhällsfråga". Idrottsrörelsens ställning är tvärtom en fråga, som bör innefattas i modern samhällsforskning, oavsett "nyttosynpunkter", bl. a. därför att det rör sig om en rörelse med starkt grepp i folkmedvetandet av i dag. Till sist ett litet glädjebud med adress till såväl samhällsvetare som humanister: en personlig professur i modern politisk och social historia föreslås i en motion till årets riksdag. Flera lärostolar i det ämnet — med vidsynta innehavare — kan medverka till att slå bryggor över inbördes stridande och stretande fakulteter i vår akademiska värld.

■ TILLBAKA I JOBBET

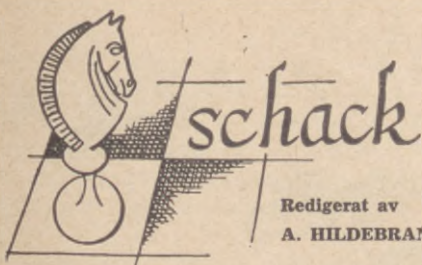
Forts. fr. sid. 9

i ett enda syfte — snabbaste och bästa återanpassning till en produktiv insats.

Ännu är rehabiliteringsverksamheten inte på långa vägar fullt utbyggd i vårt land, ännu är inte alla tänkbara vägar och metoder funna och utprovade. Det behövs inte bara kliniker och personal för denna utveckling utan också forskning och vidareutveckling. Här har inte minst försäkringsbolag, som t. ex. Folksam, gjort utomordentliga insatser genom att ställa miljonbelopp till förfogande för forskning och experiment på detta område.

Om vi betraktar rehabiliteringen som en frukt av det andra världskriget, så bekräftas i sanning det gamla ordspråket: "Intet ont som inte har något gott med sig!" I detta fall kan man med fullt fog tala om något utomordentligt gott. Det är ingen tvekan om att rehabiliteringen kommer att spela en central roll i framtidens hälso- och sjukvård.

Arne Tallberg

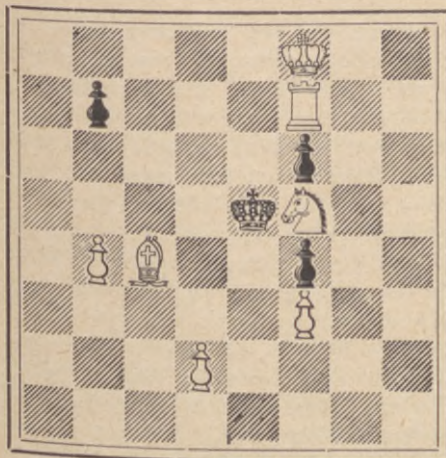

Redigerat av
A. HILDEBRAND

PROBLEM

av A. Åkerblom, Avesta.

Original för "Status".

Matt i 3 drag.

Vår mästar komponist Axel Åkerblom i Avesta har bidragit till vår schackspalt med ovanstående eleganta skapelse. I enkel och tilltalande form bjuds lösarna på tre modellmatt. Klarar ni inte uppgiften, så återfinns lösningen på sidan 7.

ETT ÄKTA KERES-PARTI

Stormästaren Paul Keres gav nyligen i Uppsala en klocksimultan mot 11 spelare. Sina bästa takter tog han fram mot juniorerna Lennart Rohlin som in i det sista höll stormästaren stäng. Till sist blev han dock överlistad av ett genialt damoffer.

Franskt

Vit: P. Keres

Svart: L. Rohlin

1. e2-e4	e7-e6
2. d2-d4	d7-d5
3. Sb1-c3	Sg8-f6
4. Lc1-g5	d5xe4

Den s.k. Rubinsteinvarianten som enligt Keres teoribok över det franska försvaret ger svart goda utsikter till utjämning, fast vit för lång tid framåt behåller sin terrängfördel.

5. Sc3xe4

Om draget 5. Lxf6 säger Keres att det är förhastat och ger svart gott spel.

5. —	Lf8-e7
6. Lg5xf6	—

Andra spelbara fortsättningar är 6. Sc3, 6. Ld3 och 6. Sg3. Textdraget anses dock vara bäst när det gäller att bevara vits försprång.

6. —	Le7xf6

Sämre är 6. —, gxf6, ty i så fall var draget 5. —, Le7 en allvarlig tempoförlust.

7. Sg1-f3	—

Fortsättningen 7. Sxf6†, Dxf6 bereder inte svart några svårigheter alls t.ex. 8. Sf3, 0-0. 9. c3 (Lätt utjämning ger även 9. Ld3, c5 osv.), Sd7. 10. Le2, e5. 11. dxe5, Sxe5. 12. Sxe5, Dxe5. 13. 0-0, Le6 med full utjämning som i partiet Capablanca-Aljechin, New York 1927.

7. —	Sb8-d7
8. Dd1-d2!	—

I boken "Franskt parti" väljer Keres i fortsättningen till huvudvariant 8. c3, men skriver själv i kommentaren att 8. Dd2 är betydligt bättre.

8. —	b7-b6

Rohlin spelar mot Keres enligt dennes eget recept. Fortsättningen 8. —, 0-0, skriver Keres, är sämre för 9. 0-0-0, De7. 10. g4! med starkt angrepp.

9. 0-0-0	Lc8-b7
10. Dd2-f4	Dd8-e7!

Keresrekommendation! Sämre spelade svart i partiet Tolusch-Bondarevsky i XI sovjetmästerskapet: 10. —, 0-0. 11. Ld3, g6. 12. h4, Lg7. 13. h5 med fördel för vit. Hatten av för Rohlin som kan sin teori! Här tar dock teorin slut, men Rohlin minns att Keres föreslagit 0-0-0 som spelplan för svart.

11. g2-g4	g7-g6

En manöver som kräver tid. Frågan är om inte 11. —, h6 är minst lika bra. Vad säger svartspelaren förresten om 11. —, e5!?

12. Lc1-b5	Lf6-g7

Den angräpningslöparen tvingas till reträtt, men nu vinner vit ett viktigt tempo.

13. Sf3-e5	Lg7xe5
14. d4xe5	0-0-0
15. Td1xd7	Td8xd7
16. Lb5xd7†	De7xd7
17. Se4-f6	—

Den rätta dragföljden. 17. Td1 kan besvaras med Da4.

17. —	Dd7-b5
18. Th1-d1	Th8-d8
19. Td1xd8†	Kc8xd8

Materialet är lika, men vit har initiativet. Dessutom är den svarta kungsställningen ganska riskabel.

20. b2-b3	Db5-a5
21. Kc1-b2	—

Vit tryggar sin bondeställning innan han låter fresta sig av de svarta bönderna på kungsflygeln.

21. —	h7-h6

Så länge svart håller bonden e5 på kornet kan h6-bonden inte slås.

22. h2-h4	Da5-e1
23. h4-h5	g6-g5
24. Df4-d4†	Kd8-c8
25. f2-f4!	g5xf4
26. g4-g5!	—

Rohlin har spelat mycket bra, men nu börjar Keres slutspelsteknik komma till sin rätt. Kapplöpningen börjar. Säg Keres manne redan nu vad som komma skall 13 drag senare?

26. —	f4-f3
27. g5xh6	f3-f2
28. h6-h7	Lb7-c6!

Svartspelaren har räknat med att vit är först med sin dampromotion.

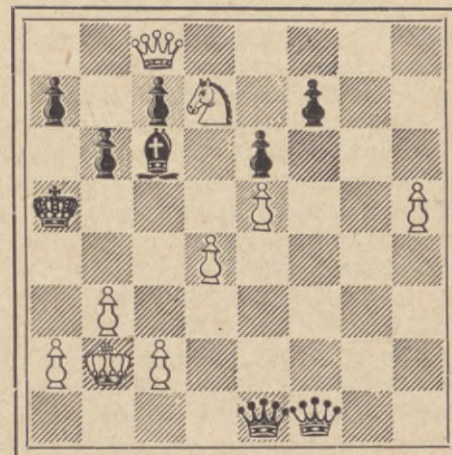
29. h7-h8D†	Kc8-b7
30. Sf6-d7	f2-f1D

Fyra damer på brädan. Keres tog sig en längre funderare och startade dödsdansen med:

31. Dh8-b8†	Kb7-a6
32. Db8-c8†	Ka6-a5

På 32. —, Lb7 följer 33. Da4†, Da5. 34. Sb8 matt!

33. Dd4-c5†!!	—

Ett äkta "Keres-drag"! På 33. —, Lb5 följer 34. Da3†, La4. 35. Dxa4 matt och på 33. —, Db5 förlorar svart sin andra dam. Offret måste alltså antas.

33. —	b6xc5

Nu har vit en dam mot svarts två, men i stället är den svarta kungen hopplöst intrasslad i ett mattnät.

34. Dc8xc7†	Ka5-b5
35. Dc7-b8†	Kb5-a6
36. Sd7xb5†	Ka6-a5
37. Db8xa7†	Ka5-b5
38. a2-a4†	Kb5-b4
39. Da7-b6†	uppgivet

På 39. —, Lb5 eller 39. —, Db5 följer 40. Sa6 matt.

Vad säger doktorn?

- JO, JAG RÅKADE SVÄLJA EN GASPOLLETT OCH NU KAN JAG INTE STÄNGA AV GASEN

DJUREN OCH JUSTITIA

Om kuriösa djurprocesser

WIVI BRANDT berättar om kossan, som dömdes att böta tjugo liter mjölk, om suggan, som hängdes för mord, om dömda och frikända råttor, bannlysta ollonborrar och en äggvärpande tupp.

För några år sedan gick genom världspressen en notis med det i och för sig sensationella meddelandet att en, ko i USA dömts till böter för brott mot trafikstadgan. En trafikkonstapel i staden Keyser i West Virginia hade påträffat en ko, som obekymrat vandrade på fel sida längs en gata i staden, berättade tidningsnotisen. Konstapeln arresterade utan vidare krusiduller kon och förde henne till polishuset, där polisdomaren i laga ordning dömde henne till böter, att erläggas innan hon återlämnades till ägaren. Kossan åhörde, enligt notisen, domen med lugn värdighet och erlade därpå utan att protestera böterna, som belöpte sig på tjugo liter mjölk.

Även om ett förfarande som detta i vår tid måste betraktas som ett absolut unikum, är det ingalunda första gången en ko dragits inför domstol för att svara för försyndelser av ena eller andra slaget. Tvärtom har det funnits tider, då djurprocesser var synnerligen vanliga och då de fyrbenta brottslingarna t. o. m. dömdes till döden, trots att deras försvarare ofta kämpat hårt för att få sina klienter friade. Så sent som år 1740 dömdes i Frankrike en ko att mista livet, sedan hennes försvarsadvokat misslyckats med att prestera ett övertygande försvar.

*

Sådana sargena djurprocesser var på sin tid allmänna på många håll i Europa. Hundar, grisar och råttor förekom inte sällan på de anklagades bänk, och det var inte heller ovanligt att skadegörande insekter räknades som brottslingar i lagens mening. Utmärkande för dessa processer var, att det dåtida skarpsinnet i varje förfång, som något djur råkade åsamka skapelsens herre, tyckte sig spåra den lurande, ondskefulla avsikten. Det blev sålunda ofta stämning och åtal för det "brottsliga" kreaturet, och vid den därpå följande rättegången behandlades varje detalj i det "högviktiga" målet med vederbörligt allvar och omständligt nit.

År 1587 uppträdde i vingårdarna i S:t Julien i Savoyen ofantliga massor av ol-

lonborrar, vilka anställde svåra skador. Vinodlarna i trakten beslutade därför, att skadedjuren skulle stämmas inför rätta och stånda till ansvar för sina onda gärningar. Saken hänsköts i laga ordning till domstolen i S:t Jean Maurienne. Vinodlarnas representanter infann sig i egenkap av kändepart inför domarbordet och två lagkunniga borgare utsågs till

Teckningar

av

SVEN BJÖRNSSON

sakförare för de anklagade ollonborrarna. Först utfärdades anmaningsbrev till såväl insekterna som deras advokater, och därefter tillsattes en kommitté med uppgift att noga undersöka skadornas omfattning.

När detta fullgjorts, skred högvördiga rätten till prövning av fallet.

Suggan blev offentligt hängd på stadens torg.

Rättegången blev en långdragen och tidsödande procedur. Ollonborrarnas försvarare protesterade mot kändepartens krav, och en av dem uttalade sin förvåning över det rättsliga förfarandet mot hans klienter, som han betecknade som de oskyldigaste kräk i världen. Han hävdade, att redan sunda förnuftet lärde, att osjäligen kreatur som ollonborrar inte kunde dras inför rätta i vanlig ordning, och han påvisade med citat ur Första Mosebok, att växterna och således även vinrankorna är avsedda till föda för såväl djur som människor. Följaktligen hade de stackars kräken endast begagnat sig av sin lagliga rätt, när de avåt vinodlingarna, menade den stridbare advokaten, som slutade sitt försvarstal med en hemställan till rätten att målet skulle nedläggas och kändepartens dömas till böter för sina orättmätiga anklagelser. Kändeparten begärde anstånd, och då målet en månad senare återupptogs bevisade vinodlarnas representanter — likaledes med bibelcitat — att insekter var skapade till människans nytta. Domstolen avgjorde slutligen saken så, att den visserligen förklarade ollonborrarna skyldiga till det, som lades dem till last, men samtidigt resolverade, att klagandena skulle anvisa en plats, dit ollonborrarna kunde förfoga sig, om de så önskade. Alldenstund ollonborrarna saknade tillgångar, dömdes vinodlarna att gälda alla rättegångskostnaderna.

*

Då den världsliga lagens arm visade sig vanmäktig gentemot dylika skadegörare, vände man sig inte sällan till den andliga rättvisans representanter. När sålunda ollonborrar år 1479 hemsökte trakten kring Bern, sökte stadens myndigheter hjälp hos biskopen i Lausanne, vilken lät utfärda ett förvisningsbrev, som högtidligen upplästes på kyrkogården i Bern och från predikstolarna i stiftet.

Det märkliga aktstycket inleddes med följande mäktiga tirad:

"Du oförnuftiga, ofullkomliga kreatur, du ollonborre, du vars släkt aldrig varit

i Noaks ark! I namn av min nådiga herre och biskop i Lausanne, i kraft av den högtlovade treenigheten och på grund av den lydriad I ären den heliga kyrkan skyldig bjuder jag eder, ollonberrar, alla i allmänhet och var och en i synnerhet, att vika från alla orter, på vilka växer och uppspirar näring för människor och boskap."

Ollonberrarna ständes därpå att, i händelse de inte inom sex dagar försvunnit från trakten, på bestämt klockslag infinna sig inför biskopliga domstolen i Lausanne. Trots att ingen lagklok velat åta sig uppdraget att försvara de anklagades sak och dessa inte heller "personligen" behagade infinna sig, avkunnade slutligen biskopliga domstolen sitt utslag, som lyd- de på bannlysning "över Eder, förbannade ohyra, som kallas ollonberrar, och ej ens kunna räknas till djuren". Men — som en samtida krönikör klagar — "någon verkan förspordes icke, och detta för våra synders skull".

En synnerligen kostlig djurprocess utspelades år 1519 i socknen Stilfs i Tyrolen, där åkerrättor anställde stora skador på fälten, varför socknens förtroendemän hos domstolen i Glurns begärde stämning på skadegörarna. En borgare i Glurns förordnades att vara rättornas sakförare och en särskild åklagare tillsattes. När målet kom upp inför rätten, bekräftade åtskilliga vittnetn den anställda skadan, och åklagaren yrkade, att rättorna skulle åläggas att ofördröjligen avlägsna sig från trakten. Rättornas försvarare kunde inte jäva de samstämmiga vittnesmålen, men invände, att rättorna "sutte i en viss hävd och nyttjanderätt, vilken svårligen kunde dem fränkännas". I händelse domstolen detta till trots fann det tillståndigt att vräka dem från socknens mark, sade sig försvararen emellertid hoppas, att de skulle anvisas annan ort att livnära sig på, och han insisterade i så fall på, att hans klienter vid avtåget skulle beviljas kostnadsfritt och pålitligt skyddsfölje mot fiender, främst då traktens kattor. Dessutom yrkade den ömsinta advokaten i sin långa plädering, att de rättor av honkön, som till äventyrs vore havande, skulle få tid på sig att föda och först därefter i tid på sig att föda med sin livsfrukt. Sedan försvararens plädering slutförts, överlade rätten och avkunnade därpå följande utslag:

"På klagan och svar, på tal och gensä- gelse och på inhämtad kunskap och allt vad till rätt hörer, är med dom och rätt beslutat, att de skadliga djur, som kallas åkerrättor, skola inom 14 dagar efter detta utslags avkunnande utrymma, bortdraga och för eviga tider förbliva fjärran

Biskopen läste upp det högtidliga brevet för ollonberrarna på kyrkogården i Bern.

från Stilfsbornas åkrar och ängar; men om ett eller flera av djuren äro havande eller för ungdoms skull ej kunna följa med, skola desamma under ytterligare 14 dagar åtnjuta skydd och säkerhet av var och en samt efter dessa fjorton dagar avtåga."

Inte mindre kostlig var en rättsprocess, som ägde rum några år senare i Autun och vid vilken den lilla stadens skickligaste advokat förde rättornas talan på ett så spetsfundigt och alltigenom lysande sätt, att han fick sina klienter helt frikända.

Av allvarligare art var ett fall, där en gammal sugga jämte tre minderåriga gris- kultingar ställdes inför rätta i Sauvigny i Frankrike år 1457, anklagad för att tillsammans med sina småttingar ha dödat ett litet barn och delvis ätit upp det. För-

svarsadvokaten hade intë ett ord att säga till mörderskans försvar, och han nöjde sig med att yrka frikännande för smågrisarna, som han ansåg inte böra straffas, då de uppenbarligen endast följt sin moders dåliga exempel utan vetskap om, att de därigenom begick ett brott. Så blev också rätten beslut. Den gamla suggan dömdes till döden och blev därefter of- fentligt hängd på stadens torg, medan där- emot smågrisarna benådades och släpptes ut i livet och friheten igen.

Dylika bedrövliga tilldragelser var långt ifrån ovanliga på den tiden, då ordningen och renhållningen i städerna lämnade mycket övrigt att önska. Man behöver i det hänseendet inte gå längre än till vår egen huvudstad, där ännu in på 1700- talet stora svinhjordar huserade vilt i gränderna och på gatorna, bökade upp trottoarerna och ställde till åtskillig för- tret för invånarna. När stadgar och bö- tesstraff inte hjälpte, gjorde magistraten slutligen processen kort och ålade skarp- rättaren att utan dom och rannsakan av- rätta de svin, som tog sig alltför stora fri- heter.

Den märkligaste och samtidigt kostli- gaste djurprocess, som någonsin torde ha ägt rum, utspelades i Basel år 1474. En tupp stod anklagad för ett så övermåttan fasansfullt och djävulskt brott som att ha — lagt ett ägg. Ett tuppägg var på den ti- den en lika stor sällsynthet som i våra da- gar och betraktades följaktligen som nå- got synnerligen onaturligt. Det hela var, enligt domstolens oförytterliga mening, trolldom, varken mer eller mindre. Det var på häxprocessernas tid, och den ägg- värpande tuppens chanser att klara sig var ytterst små, då hans förbindelse med troll-

Forts. å sid. 17

En tupp stod anklagad för att ha lagt ett ägg... i Basel år 1474!

Nyheter om Arbetsmarknaden

Arbetsmarknadsstyrelsen har meddelat en rad olika nyheter, som alla syfta till att göra det lättare för människor med arbetshinder, när det gäller ansökan om utbildningsbidrag, regler för sjukersättning vid vissa former av arbetsvård m. m. Vi ger här ett kort sammandrag, men en fullständig redogörelse för berörda frågor kan erhållas vid förfrågan hos länsarbetsnämnder och på arbetsförmedlingarnas arbetsvårdsexpeditioner i hela landet.

Förenklad ansökan om utbildningsbidrag

Arbetsmarknadsstyrelsen har i samråd med olika berörda organ fått till stånd ett enklare system vid ansökan om bidrag till yrkesutbildning. Nyheten innebär att förbindelse ej vidare i varje särskilt fall, dvs. yrkesutbildning, behöver utkrävas av kommunen för dess andel i kostnaden. Det blir i stället en s. k. generell förbindelse från kommunerna till länsarbetsnämnderna. Före beslut om yrkesutbildning skall dock vederbörande kommun på lämpligt sätt underrättas om vilka personer länsarbetsnämnden avser att bereda sådan utbildning.

Reducering av utbildningsbidrag

Med hänvisning till tidigare meddelande angående skattefrihet för utbildningsbidrag är följande att märka: reducering av utbildningsbidraget kan ske med hänsyn till *andra ev. förekommande inkomster* av arbetslön, livränta, pension etc. I sådana fall skall utbildningsbidraget minskas med nettoinkomsten, dvs. kvarstående inkomst sedan skatt frändragits. Skatten kan i allmänhet beräknas med utgångspunkt från tabellen för prel. skatt. Det bör emellertid uppmärksammas, att skatt ej utgår på inkomst understigande ortsavdraget i respektive dyrtorsgrupp.

"Vilande sjukpenning" under arbetsprövning och yrkesutbildning

Lagen om allmän sjukförsäkring har mjukats upp på vissa punkter. Sjukpenningen "vilar" under den tid man undergår yrkesutbildning och arbetsprövning — placering i lägre sjukpenningklass får inte ske under sådan tid. Märk att de nya bestämmelserna gäller inte för arbetsträning och skyddad sysselsättning, dvs. former av arbetsvård, där utbildningsbidrag ej utgår från arbetsmarknadsverket. Bestämmelserna om vilande sjukpenningförsäkring är icke tillämplig i fall, då arbetsvården påbörjats före den 1 januari 1960.

Näringshjälp

För personer, som på grund av sitt hälsotillstånd själva måste kunna bestämma sin arbetstid och arbetstakt är den s. k. näringshjälpen, att få sin utkomst av egen rörelse av något slag, en bra väg till egen försörjning. Stöd kan vara nödvändigt för inköp av maskiner, verktyg, fordon etc. Beslut i näringshjälpärende skall föregås av utredning beträffande yrkeskvalifikationer och förutsättningar i övrigt, då det gäller den sökande. Detta bedömande gäller också förutsättningarna för rörelsens lönsamhet m. m. Upplysningar om näringshjälp kan — liksom i det föregående nämnda ärenden — erhållas genom arbetsvårdsexpeditioner vid landets arbetsförmedlingar.

SOLIDARITET ÖVER GRÄNSERNA

är riktmärket för årets stora
LO-aktion för stöd åt fack-
föreningsrörelsen i materiellt
mindre utvecklade länder

**Fackliga, sociala och
ekonomiska problem**

hemma och ute
belyses och debatteras i

FACKFÖRENINGSRÖRELSEN

— organ för LO —

Utkommer varje vecka Prenumerationspris 10 kr.

medicinskt

Om själslig ohälsa — psykiatri i vår tid

"Jag har inte velat ta med beskrivningar av "fall", säger författaren till den lilla bok "Psykiatri i vår tid", som här anmäles. Nej, det skulle verkligen vara att begära för mycket. Författaren till den här boken är en pedagogisk sprinter — på knappt 48 sidor redogöres för ett stort ämne med klara analyser av begrepp och ord, utan det myller av "underliga människor" man annars möter i många själs-specialisters mastodontvolym. Psykiatri är en vetenskap "på modet" — och yrkes-utövaren, psykiatern, framställs ofta i romaner och filmer som en högst osannolik typ. Här får man klara fakta om arbetsområdet och den begreppsapparat av ganska ansevärt omfång, vilken utvecklats

inom psykiatri. Psykiatri (eller psykologisk medicin) innefattar alla former och grader av själslig ohälsa. Under huvudbegreppet sorterar olika grenar. Psykoanalys — den ur Freuds lärar härledda metoden — är en särskild form av psykoterapi. En psykiater — eller mera högtidligt, psykiatriker — är först och främst läkare, och vid sidan av grundläggande utbildning i medicin och kirurgi har han, liksom andra specialister, en särskild utbildning och erfarenhet inom det specialområde han valt. Yrket är inte så romantiskt. Många föreställer sig en elegant herre, som sitter i sin lyxmottagning på Harley Street och använder sin tid till att diskutera filmstjärnors och grevinnors sexualliv. I själva verket arbetar de flesta psykiater på sinnessjukhus eller anstalter för sinnesslöa — det står ingalunda något skimmer av glamour kring yrkets vardagstimmar. Som läsaren kan ana rör författaren sig i engelska förhållanden, men det betyder ingen reservation till ett gott betyg för en klar och redig framställning.

"En enhällig engelsk press välkomnade boken", står det på omslaget till den svenska upplagan. Man torde kunna instämma i välkomsthälsningen även på svensk botten — boken fyller höga anspråk för folk med krav på fakta och klarhet.

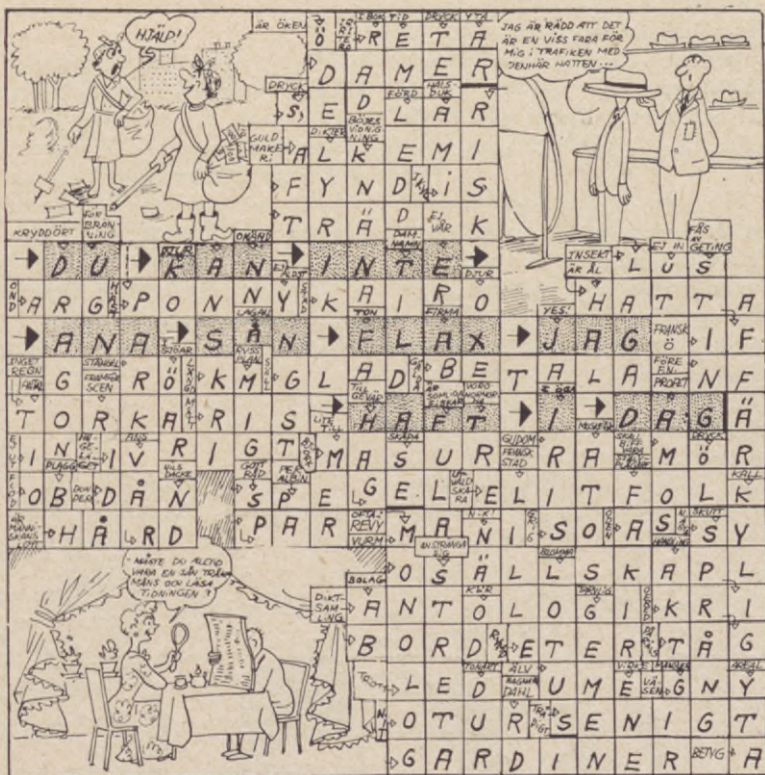
S. H.

E. B. Strauss: Psykiatri i vår tid,
Bonniers, pris 3:75.

REDAKTIONEN

Status redaktion är tillgänglig för personliga besök och telefonsamtal endast fredagar mellan kl. 14—16. Redaktörsbefattningens förening med annan tjänst gör denna arbetsordning nödvändig. För ej beställda manuskript, bilder, teckningar m. m., kan redaktionen inte ta något ansvar.

Lösning till Bildkryss nr 1

Här är lösningen till bildkryss nr 1. Ordet "hattaffär" har vållat en del huvudbry, många har haft tankarna på andra ting, t. ex. "hattoffer" — ett ganska nytt ord! Prislistan ser ut så här: 1:a pris 25 kr, Carl Wallblom, Box 512, Ånge; andra pris 10 kr, fru R. Svanberg, Rådhusgatan 61 D, Östersund; tredje pris 5 kr, Lars Selberg, Valhallavägen 65 A, Kalix 1.

Men vår kärlek...

Fönstret med burfågarna,
de gråvita gardinerna,
klädstrecks skuggor
i mönster över asfalten
på den trånga solytan,
där ungarna med kriter
och glasskärvor
hoppade in i sina sommarhagar.

Cykelstallet med
gamla och nya cyklar —
mest gamla och rostiga.

Älskade —
där var det vi kysstes
de mörka kvällarna.

Vad har vi nu —
biltillvaro, solaltan
och semesteröjligheter
— men vår kärlek?

TOR BERGNER

Det var konstigt, det där med fågelvägen — de hade slagit in på den en gång som utvandrare och de skulle egentligen ha varit framme i Amerikas land nu för länge sedan och varit välbeställda farmare med stora, höga hus och vidsträckta, bördiga jordområden med trettifotdjup, drypande svartmylla... och acres både på längden och bredden och bara ett enda acre, det var som alla nu visste så långt som en kunde se med sitt öga i alla väderstreck.

Så skulle det ha varit.

Men fågelvägen, den rakaste och kortaste av vägar här på jorden, hade både krökt sej och buktat sej... och den hade liksom bara blivit längre och längre ju längre de hade vandrat efter den.

Och när de så kom fram hit till kusten så låg det is så långt de kunde se ut emot havs. Och de fick reda på att vad som hade hänt, det var egentligen bara det att den där amerikaagenten hade dragit dem vid näsan...

Och de kände inte längre gränstrakternas sköna dofter... dofterna av vete och majs och av sorter som de inte visste namnen på. Och de anade inte längre alla de underliga djuren, buffeloxarna och de stora, stora fåglarna, lejonen och elefanterna. De såg inte längre de höga, vajande palmerna!

Det blev plötsligt långt till Landet!

De kom fram till Stenöns fiskeläge och blev egna fiskare.

Men det gick som det gick med fisket.

*

Och en dag blev det Per och Agda Erssons tur att gå stigen över ön för att försöka köpa några kilo strömming på kredit.

Per blev tveksam redan utanför dörren.

LÅNG RESA

Novell av Sven O. Bergkvist

— Int vill då jag spring runt i alle kåkarn, sa han till hustrun. Jag har aldrig vure tiggare, fortsatte han och såg sej omkring, inte som stor farmare, utan resignerat, och utan fjäder i hatten.

— Di andre har vari över, sa emellertid hustrun och flyttade lite på sin tunga kropp. Så då måst väl vi ock, sa hon.

— Vänt! sa mannen och skyndade runt bodknuten, och när han sedan kom tillbaka så hade han bössan till hälften dold

under västen. Di där kråkfuglan, eller vad det är, di bara flaxer och flaxer, di, sa han, när de nu skyndade i väg, liksom smygande först, men rakare och lugnare sedan, när de kom in i skogen och utom synhåll.

— Jo, erkände hustrun. Det är då så sant, sa hon.

*

Ungefär halvvägs bort emot annersida ön, där de bofasta fiskarna bodde, stötte de ihop med några av deras kreatur: det var så att de inte bara fiskade, utan de hade lite jordbruk också.

Både Per och Agda tvärstannade. De ryckte till som såg de nu något som de inte väntat att få se här på jorden.

De var alldeles tysta först.

— En ko, sa så Agda äntligen, och då menade hon den som stod närmast... som gick och betade alldeles intill dem, slängande med sin röda, droppande tunga.

Kon stannade upp och såg på de två personerna med stora, likgiltiga ögon. Så vände hon baken emot dem som hon ville ha sagt att dessa personer nu inte angick henne på minsta vis.

— Titta, sa Agda och pekade och pekade. Den är på pricken som vårän Lissvilma var... som vi måste sälja innan vi geck.

— Jo, erkände Per.

— En ko, sa Agda äntligen, och då menade hon den som stod närmast... som gick och betade alldeles intill dem.

Men han ville nu helst se sej omkring på ett annat sätt, högre, emot skyn... och då och då svalde han och det så att struphuvudet guppade upp och ner, fram och tillbaka. Plötsligt var det som om han såg något alldeles särskilt. Han kuvade ihop lite med axlarna, mylade lite innanför västen... och smög sej sakta ifrån platsen.

*

Det var som om inte hustrun märkte det. Hon gick närmre kon. Började smeka den över den fläckiga huden. Hon böjde sej ner lite och såg på dess svällande juver.

Reste sej och såg sej omkring.

Smekte.

— Som Lissvilma, sa hon med stora tindrande ögon. Som Lissvilma!

Hon såg inte efter mannen... som kilade in bakom några buskar nu.

Över sej hörde han de försvinnande vingslagen.

— Sablar, sa han.

Fortsatte. Solen sken, strålar skuttade över sten och trädkullar. Han trängde sej fram genom ett acre, men det var inget bomullsacre eller ett acre där det växte jordgubbssår eller söta, namnlösa frukter. Han hade inte skinande läderstövlar på fötterna, märkte han nu tydligt och klart, nej, nästan sullösa skor.

Plötsligt stannade han till. I hast fick han fram geväret och siktade... men avståndet var nog för långt och patronen var den sista.

Han fortsatte. Smygande. Listigt. Nu, nu...

*

Agda Ersson småpratade med Lissvilma, ja, det var som om det var just Lissvilma nu. Hon klappade henne på länden, men hon gick några steg ifrån henne nu... ville liksom bli fri från all denna närgångna vänlighet.

Men Agda Ersson följde efter.

— Ett sånt juver, sa hon, men ryckte till inför orden... och hon såg sej hastigt och skräckslaget omkring.

Hon såg ingen.

Och det var nu som hon böjde sej ner

på nytt, böjde sej och böjde sej, lystet och glupande, mer och mer, närmre och närmre... och det var nu som hon hörde skottet, fast ändå liksom inte, nej, inte förrän en stund efteråt, när allt var klart, hörde hon det riktigt.

Då reste hon på sej och varma, milda vägar spred sej genom hennes kropp.

Hon ropade:

— Ho! Ho!

Och det var något nöjt i hennes ord och det var knappt att hon märkte nu att kon, hon som var så lika som Lissvilma,

Teckningar

av

SIGGE STENSTRÖM

ja, som ett tag precis varit just hon, drog i väg med de andra kreaturen bort i skogen.

Han svarade inte först. Men så kom det, lite otydligt som om han samtidigt tuggade ur munnen:

— Ho! Ho!

*

Och när han sedan kom fram till henne, lite skamsen och förvirrad, så hade han en fågel i näven.

— Vart det två? sa Agda Ersson och vände sej blygt bort och torkade några vita droppar från munnen.

— Va? sa han. Vadå... två?

Men också han vände sej åt sidan, lite blyg också han, och han viftade hastigt bort ett par dun från hakan.

— Va var det jag nu skall säga? sa hon, Vi får väl dra oss hemöver nu.

— Jo, sa han. Di säljer ingen fisk på kredit på den här ön.

— Nää, sa hon.

Och med lätta, fjädrande steg skyndade de i väg, lite tunga samtidigt, lite mätta i rörelser och åthävor.

De delade glatt ord emellan sej. Och det var inte så tokigt rastställe det här i

alla fall och bara de nu kom vidare utefter fågelvägen fram till Landet... och de kände sej redan närmre nu, och kände de inte också något av den kittlande doften från de vida, bördiga acerna? Gick de inte rent av omkring här med var sin kokosnöt i famnen?

De skrattade.

Men blev tvärt tysta sedan som om de plötsligt skändes inför varann...

*

Inne i fiskarstugan som var deras rastställe nu för tiden här utefter fågelvägen väntade dem en enda, stor fråga:

— Hur gick det? De ville förstås sälja lite strömming på kredit, di som fisker på annersida ön?

De två sa inget till att börja med. Men så suckade Agda Ersson djupt som om hon nu gått en lång, lång väg.

— Det är en bra sträcka väg... stigen över ön, sa hon.

— Jo. Men di ville sälja, förstås?

Det var nu som Per Ersson stegade fram och lade fågeln på bordet.

— Jag skulle lämna fugel, sa han, liksom till svar på spörjandet.

De kikade på den med stora ögon. De tyckte att det egentligen var alldeles för mycket men om det nu bjöds så... Det var nästan den största och finaste fågel de sett, var de överens om. De kände på den och de förklarade för varandra vilken enastående fågel detta nu egentligen var... och den redan liksom puttrade på spisen.

När det var dags att äta tyckte de alla att Per och Agda Ersson skulle ta för sej först och nu var de så goda och tog de största och fetaste bitarna... Men de var inte så särskilt villiga och de andra fick truga och truga. Äntligen fick de dem till bords, men när de sedan åt så var det mest liksom för skams skull.

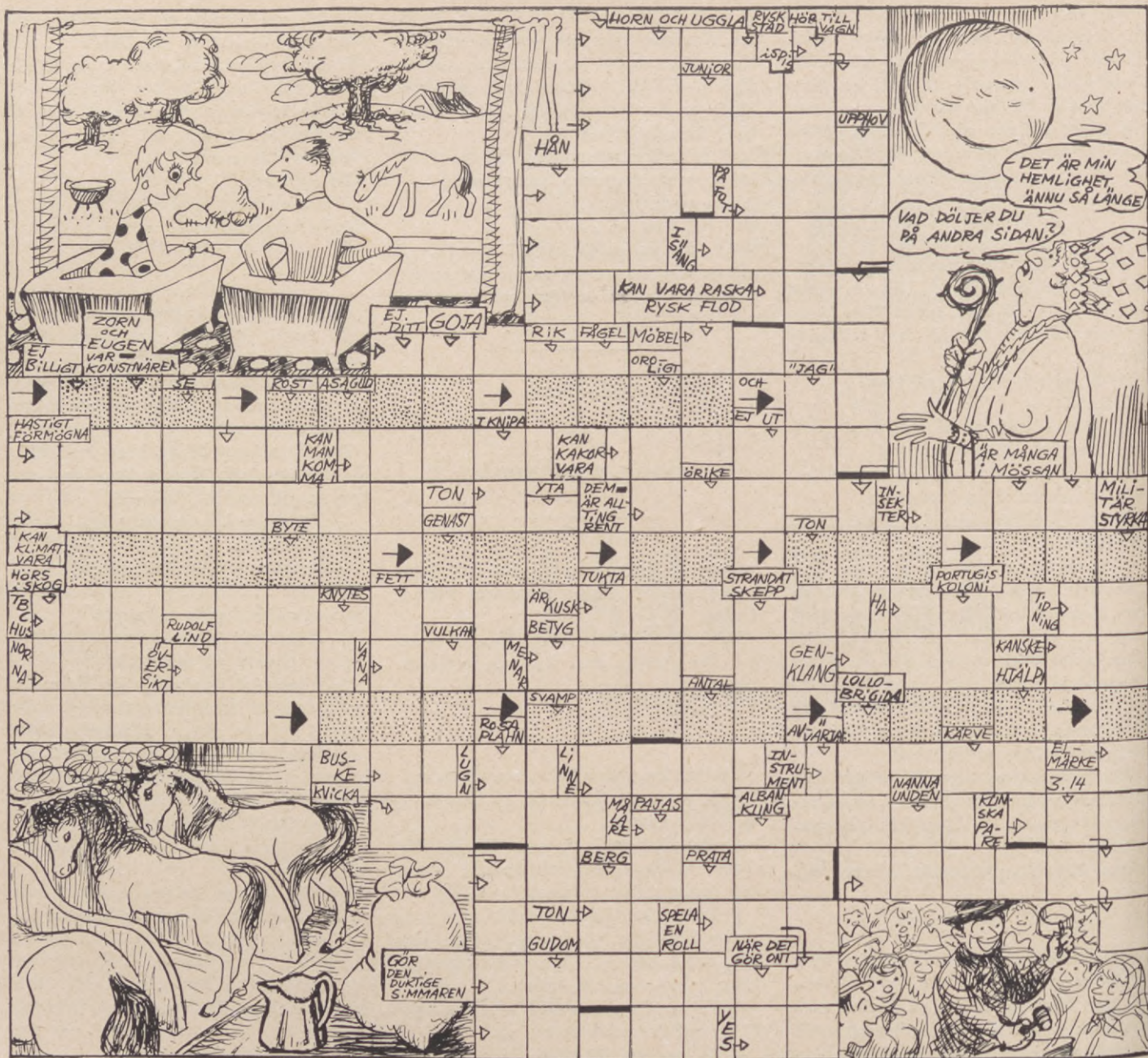
Ingen tänkte nu närmre på det. Nöjdheten spred sej kring bordet och lätta ord steg ur deras munnar mellan tuggorna.

Bara Per och Agda Ersson satt tysta.

Men alla kände de att de var närmre Landet nu.

Ja, nästan i gränstrakterna igen...

Bildkryss nr 3

Namn

Adress

Postadress

Vårt bildkryss rymmer som ni ser lite av varje från olika områden i vårt liv och leverne. Sätt igång — lycka till!

Lösningarna måste vara Status' redaktion, Box 4149, Stockholm 4, tillhanda senast den 10 april 1960. För att få delta i tävlingen skall tävlingsbrevet vara märkta "Bildkryss nr 3". — Tre priser utdelas som vanligt, nämligen ett på 25, ett på 10 och ett på 5 kronor. Lösning och pristagarnas namn meddelas i Status' majnummer.

BODEN

Kommanditbolaget **BETONG**

SANDER & Co, Hednoret
Telefon Boden 650 16

BORÅS

BORÅS EXPORTAFFÄR

Köpare till

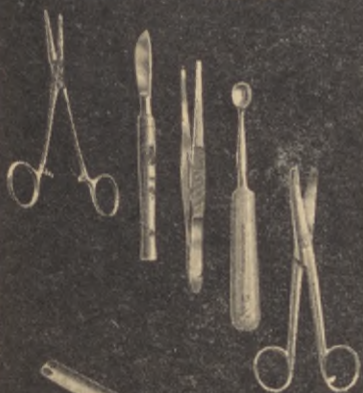
Järn- o. Metallsrot samt Textilavfall

Kråkeredsvägen 6 — Telefon 156 20

— BORÅS —

ESKILSTUNA

A. B. C. V. HELJESTRAND
ESKILSTUNA ETABL. 1808

ALLA SLAGS KIRURGISKA INSTRUMENT

NORRKÖPING

Gummicentralen

Stockholmsvägen 22—26
Tel. 268 30 NORRKÖPING Tel. 268 30

Utför alla slags reparationer

Försäljning av nya ringar

SIEVERTS

TVÅLAUTOMATER

i hygienens tjänst

Sieverts tvålauto-
mat användes i allt
större utsträckning
inom våra sjukhus,
industrier och i
offentliga tvättrum.
Användbar både för
flytande tvål och
desinfektions-
vätskor.

Sieverts tvålauto-
mat har patentsökt
tryckventil med li-
ten kontaktyta som
reducerar smitto-
risken till ett
minimum.

AB MAX SIEVERT, SUNDBYBERG

Prästgårdsg. 9. Tel.: 28 25 30. P. O. B. 55

Filial: Norra Larmg. 11—13. Tel.: 13 15 20 Göteborg

UPPSALA

allt i virke
allt i byggnadsmaterial från

SKOGSÄGAREFÖRENINGEN

länets ledande bränsleleverantör
ved - kol - koks - briketter

UPPSALA LÄNS
SKOGSÄGAREFÖRENING
Huvudkontor Svartbäcksgatan 2
Uppsala. Tel. växel 395 90

Ni

har väl

prenumererat

på

STATUS?

VÅRD PÅ KONVALESCENTHEM GER REKREATION • VILA

● **KONVALESCENTHEMMET ALSBORG, HELGEVÄRMA**

Telefon: Växjö 601 07 (Kronobergs län)

Plats för 14 gäster

● **FJÄLLFARARGÄRDENS KONVALESCENTHEM,**

UNDERSÅKER (Jämtlands län)

Telefon: Undersåker 11

Plats för 24 gäster

● **KONVALESCENTHEMMET BJÖRKEFORS,**

EDSBJÖRKE (Värmlands län)

Telefon: Sunne 271 65

Plats för 30 gäster

● **FRITIDSGÅRDEN RAMNÄS, Postfack 42, TORUP**

Telefon: Torup 138 (Hallands län)

Plats för 20 gäster

● **KONVALESCENTHEMMET ÄSEN, ÅSLJUNGA**

Telefon: Klippan 600 09 (Kristianstads län)

Plats för 20 gäster

● **LÅNGASJÖNS SEMESTERHEM, ASARUM**

(öppet under sommarsäsong) (Blekinge län)

Telefon: Södra Hoka 11

Vintertid Karlshamn 1566

Plats för 22 gäster

● **SEMESTERHEMMET SVANHOLMEN**

(öppet under sommarsäsong) (Malmöhus län)

Adr.: Stiftelsen Svanholmens Vilohem,

Kamrergatan 3, MALMÖ C

Telefon: 040/97 53 44

Plats för 27 gäster

EFTERVÅRD = FÖREBYGGANDE VÅRD

Förfrågan om plats

göres av sanatoriepatient hos sanatoriets kurator och för den som ej vistas på sanatorium hos dispensären eller genom De Lungsjukas Riksförbunds lokalföreningar